Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

ÖZBEKİSTAN AVAZI

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

1994 йил 22 март, сешанба № 65 (21.669). Сотувда эркин нархда.

ЎЗБЕКИСТОН НАВРЎЗ ОҒУШИДА

КЕЧА МУСТАҚИЛ МАМЛАКАТИМИЗ ПОЙТАХТИДА УМУМХАЛҚ БАЙРАМИ ТАНТАНАЛАРИГА ОҚ ФОТИҲА БЕРИЛДИ

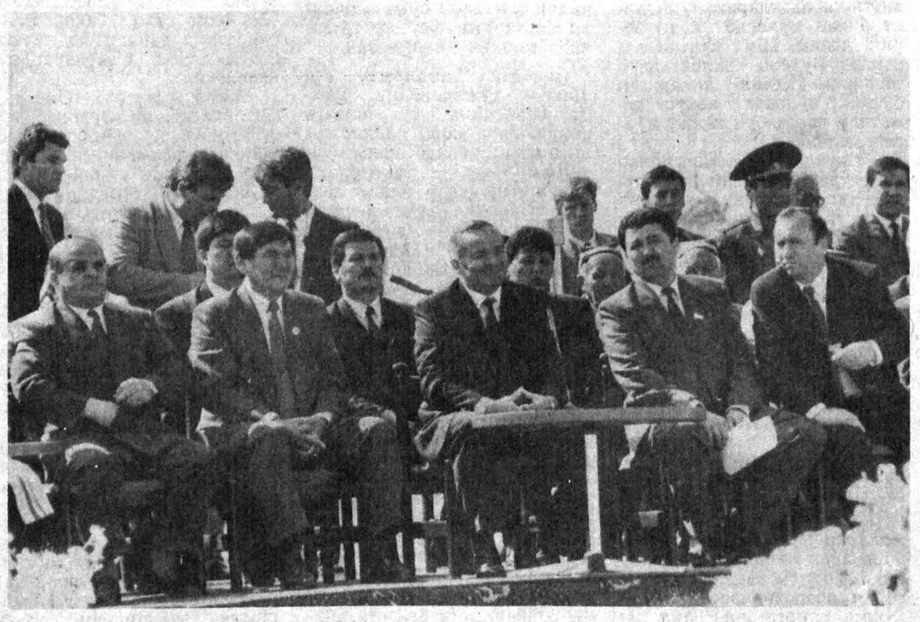

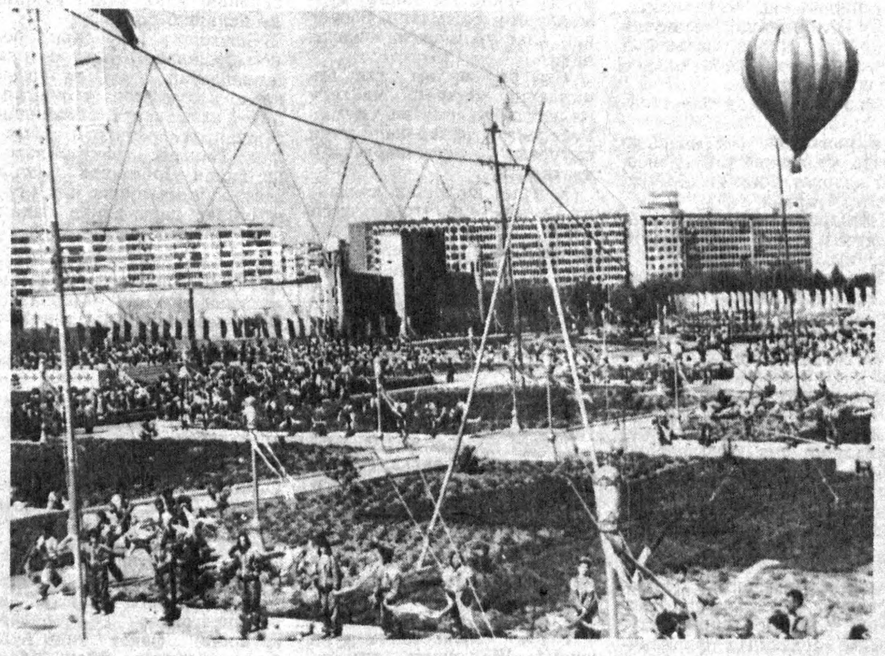

СУРАТЛАРДА: Наврўз тантаналаридан лавҳалар.

Р. ЖУМАНИЕЗОВ, А. ЗЎФАРОВ (ЎзА) ва А. ТУРАЕВ олган суратлар.

Наврўзи оламнинг дилларни қитиқловчи ажиб сеҳри, жозибали таровати бутун юртимизни чулғаган. Мустақиллик ишқи билан тўлган диёримизга азалий, анъанавий янги кун байрами кириб келди. Шу куни Тошкент нафақат мамлакатимизнинг, айни пайтда Наврўз шодиёнасининг ҳам марказига айланди, дейиш мумкин. Соғинтирган Қуёш ҳам эртаси тонгдек заррин нурларини таратди.

Алишер Навоий ёдгорлиги майдони ҳар қачонгидан фусункор манзара кашф этган. Пойтахтимизнинг барча туманлари ўзларининг энг сара қандолатчиларию ҳунармандларини, савдо ходимларию ошпазларини бу ерга йўллаган. Чорпояларга атлас-кимхоб қўрпачалар, лўла-болишлар солинган. Юртимиз кишиларининг саховатидан андоза олган очил дастурхонларда кўкламнинг тансиқ таомлари. Карнай-сурнай, чилдирма-ю ноғораларнинг ёқимли садолари тошкентликлар ва пойтахт меҳмонларини тантаналарга чорлайди. Байрам руҳига мос куй-қўшиқлар, ўйноқи рақслар тўғри кўнгиллардан жой олади.

Соат ўн бирда Алишер Навоий ҳайкали пойидаги шоҳсупадан Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов, Ўзбекистон Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, республика Бош вазири А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, Наврўз байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ташкилот қўмитаси раиси И. Жўрабеков, Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар, пойтахт жамоатчилиги вакиллари жой олади.

Тошкент маҳалла оқсоқолларининг вакили О. Алимхасумов Наврўзга, баҳорга, мамлакатимиздаги тинчлик ва осойишталикка шукроналар айтиб, байрам тантаналарига оқ фотиҳа беради. Шундан сўнг майдон узра турфа рангли матолар ҳаракатга келиб ажиб манзаралар ҳосил қилади. Уларни байрамнинг жажжи ихтирочилари — болакайлар ва қизалоқлар шодон силкитишади. Кўтаринки мусиқа садолари болаларнинг ҳаракатига ҳамоҳанг янграйди. «Ассалом,

(Давоми учинчи бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

1994 ЙИЛНИ МИРЗО УЛУҒБЕК ЙИЛИ ДЕБ ЭЪЛОН ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Улуғ ўзбек олими, мунажжим, математик, физик, меъмор, темурийлар сулоласининг муносиб давомчиси, йирик давлат арбоби Муҳаммад Тарағай — Улуғбек (Мирзо Улуғбек) таваллудига 600 йил тўлиши муносабати билан:

жамоат фикрини қувватлаб, алломанинг жаҳон илм-фани ва маданияти равнақига қўшган улкан ҳиссасини эътиборда тутиб;

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг таълим, фан ва маданият соҳасидаги ташкилоти (ЮНЕСКО) бош конференциясининг 27-сессияси қарорига кўра Мирзо Улуғбек юбилейи жаҳон қадриятлари рўйхатига — 1994 йилда дунё миқёсида нишонланадиган байрамлар қаторига киритилгани ва шу муносабат билан ташкил этиладиган халқаро тадбирларни ҳамда республикада олиб борилаётган улкан хайрли ишларни инобатга олиб;

ёш авлод қалбида миллий ифтихор ва ватанпарварлик туйғуларини шакллантириш, уларнинг илм-маърифатга бўлган интилишини рағбатлантириш ҳамда мустақил Ўзбекистон илм-фани ривожига кўмаклашиш мақсадида

1994 йил Ўзбекистон Республикасида Мирзо Улуғбек йили деб эълон қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 19 март.

ФЕРУЗ ТАВАЛЛУДИ КЕНГ НИШОНЛАНАДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ўзбек маданияти ривожига улкан ҳисса қўшган шоир ва бастакор, атоқли давлат арбоби Муҳаммад Раҳимхон — Феруз таваллудининг 150 йиллиги муносабати билан қарор қабул қилди. Вазирлар Маҳкамасининг Раиси Ислом Каримов имзолаган мазкур қарорда бу санани кенг нишонлаш белгиланди ҳамда унга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш ташкилот қўмитаси тузилди.

Тегишли вазирлик, идора ва ташкилотларга ушбу тадбир юзасидан топшириқлар берилди. Хива шаҳридаги Феруз номи билан боғлиқ қадамжоларни таъмирлаш, асарларни саҳналаштириш, Тошкентдаги «Туркистон» саройида илмий-адабий анжуман, Хивада маърифий конференция ўтказиш, Феруз асарлари куллиётини нашрга тайёрлаш, шоир ижодиёти наъмуналарини, унинг ҳаёти ва ижодини тарғиб этувчи асарларни нашр этишга киришиш, у ҳақда видеофильм яратиш, радио ва телевиденеда маърифий эшиттириш ва кўрсатувлар, Феруз ғазаллари билан айтиладиган кўшиқлар асосида концертлар уюштириш шулар жумласидандир.

(ЎзА).

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ: МАСЪУЛИЯТЛИ БОСҚИЧ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ БУХОРО ВИЛОЯТИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам халқ нойблари!
Азиз дўстлар!

Сизлар билан муқаддас Наврўз арафасида, дунё маданияти ва илмига, мусулмон маънавияти хазинасига буюк ҳисса қўшган Бухорои шариф заминида кўришиб турганимиздан ғоят мамнун эканимни изҳор этишга рухсат бергайсиз.

Сизларга юксак ишонч билдириб, нойб этиб сайлаган инсонларнинг барчасига мамлакат раҳбариятининг байрам табригини ва энг эзгу тилакларини етказасиз, деб умид қиламан.

Ҳурматли ўртоқлар!

Ҳозир Ўзбекистон ўз тарихининг шу қадар масъулиятли ва шарафли даврини бошдан кечирмоқдаки, арафа кунлари ҳам, байрам кунлари ҳам иш ва келажак режалари хусусида ўйлашга тўғри келяпти. Ҳар кун, ҳар соат ва ҳар бир дақиқа бизлар учун ғанимат.

Бугун биз Бухоро вилоятида юзага келган вазиятни муҳокама этиш учун йиғилдик. Лекин бу ерда йиғилган одамларни мамлакатдаги аҳвол, унинг ички ва ташқи сиёсати масалалари қизиқтиради, албатта. Шу сабаб, рухсатингиз билан асосий мақсад ва муддаолар ҳақида, ўзимиз тутган йўл ҳақида, устивор йўналишлар ҳақида, орттирилган тажриба ва дастлабки хулоса ҳамда натижалар хусусида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Ички сиёсат ҳақида. Бу борадаги барча ишларимиз мамлакат мустақиллигини, жамиятнинг яратувчилик салоҳиятини кучайтиришга қаратилган.

Мустақиллик хусусида жуда кўп гапирилади ва ёзилади. Ғоят баландпарвоз, ғоят чиройли гаплар айтилади. Мустақилмиз, дея кўкракка уриб бир гапирганда дунёнинг бу бошидан кириб, у бошидан чиқадиган биродарларимиз ҳам бор.

Лекин, азиз дўстлар, мустақилликни мен жуда содда тушунаман. Унинг маъноси жуда оддий. Мустақиллик дегани шуки, бизлар, асрлар оша бировларнинг оғзига қараб яшаган халқ, ниҳоят, ўз тақдиримизни, ҳаётимизни, келажагимизни ўз қўлимизга олдик. Энг муқаддас вазифа — шу буюк неъматни қайта қўлдан бермаслик.

Биз бугун она-Ватанимизнинг иқтисодий қудратини ошириш, ҳар бир оиланинг турмуш тарзини ўзгартириш ва юқори даражага кўтариш, фарзандларимизнинг бахтли келажагини яратиб бериш имкониятига эгамиз. Агар бу имкониятни қўлдан бой бersак, бизни асло кечириб бўлмайди. Қисқача айтганда, мустақиллик авваламбор иқтисодиётимизни юксалтириш, шу заминда яшаётган ҳар бир оила ва инсонни фаровон, эркин ҳаётга етказиш, шу мақсадда келажагимизни қуриш учун керак.

Ўзбекистонни ардоқлаган ҳар бир инсон мустақиллик тушунчасига ана шундай муқаддас муддао нуқтаи назаридан ёндашиши лозим.

(Давоми иккинчи бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

САВДОГА ВА ТИЖОРАТГА КЎМАКЛАШУВЧИ «САВДОГАР» ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН АКЦИОНЕРЛИК ТИЖОРАТ БАНКИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ҲАҚИДА

Аҳолининг товарларга бўлган эҳтиёжини қондириш ва улар билан ички бозорни тўлдириш, шунингдек республика савдо тармоғи фаолиятини молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва янада ривожлантиришни таъминлаш мақсадида:

1. Савдога ва тижоратга кўмаклашувчи «Савдогар» ихтисослаштирилган акционерлик тижорат банки ташкил этилсин ва унинг асосий вазифалари республиканинг савдо ташкилотларига хизмат кўрсатишдан, савдо ташкилотлари билан халқ хўжалиги бошқа тармоқлари корхоналари ўртасидаги савдо-харид операциялари ва ҳисоб—китобларни маблағ билан таъминлашдан иборат деб ҳисоблансин.

2. Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги, Марказий банки, «Ўзбексавдо» уюшмаси, «Ўзкооптай ёрловсавдо», «Ўзбекбирлашув» ва Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки савдога ва тижоратга кўмаклашувчи «Савдогар» ихтисослаштирилган акционерлик тижорат банкининг муассислари бўлиши таклиф этилсин.

3. Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки савдога ва тижоратга кўмаклашувчи «Савдогар» ихтисослаштирилган акционерлик тижорат банкини ташкил этиш билан боғлиқ ташкилий масалаларни ҳал этишда амалий ёрдам берсин.

4. Қорақалпоғистон Республикасининг Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари савдога ва тижоратга кўмаклашувчи «Савдогар» ихтисослаштирилган акционерлик тижорат банкини ташкил этишни таклиф этилсин.

5. Вазирлар Маҳкамаси ушбу масала юзасидан тегишли қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 18 март.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

БАНК ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ, ПУЛ-КРЕДИТ МУНОСАБАТЛАРИНИ БАРҚАРОРЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Банк тизимини такомиллаштириш, банкларнинг пул муомаласининг аҳволи учун жавобгарлиги ва мустақиллигини ошириш, шунингдек, пул-кредит муносабатларини тартибга солиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки «Ўзсаноатқурилишбанк», «Ўздеҳқончиликсаноатбанк», «Ўзтадбиркорбанк» ва бошқа тижорат банклари билан биргаликда бир ой муддатда жаҳондаги ва МДҲ ҳудудидаги энг яхши банкларнинг тажрибасини ўргансин ва бозор талабларига мувофиқ ўзига қарашли банкларнинг бошқариш - тузилмасини ва амалий фаолиятини такомиллаштириш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

2. «Ўзжамғармабанк»га кредит-молия муассасаси мақоми берилсин ҳамда унга:

кредит ресурсларидан жисмоний ва юридик шахсларга кредит бериш учун фойдаланишга, шунингдек, кредит ресурсларини банклараро пул бозорида кимошди савдоси орқали сотишга;

кичик корхоналар барпо этиш ва ривожлантириш, фуқаролар томонидан давлат мулкини хусусийлаштириш, турар жой биноларини қуриш ва таъмирлаш ҳамда аҳолининг бошқа эҳтиёжларини қондириш билан боғлиқ харажатларга қарз бериш доирасини кенгайтиришга;

аҳоли жамғармалари бўйича, юқори ставкасини чекламаган ҳолда, энг кам фоиз ставкаларини мустақил равишда кўпайтиришга рухсат этилсин;

1994 йил 1 апрелдан бошлаб аҳоли жамғармалари бўйича амалдаги энг кам фоиз ставкалари 2 баравар оширилсин.

3. Тижорат банкларининг пул муомаласи учун жавобгарлигини ошириш, шунингдек, берилаётган кредит ресурсларини пул массаси билан ўзаро боғлаш ҳамда нақд пул маблағлари беришни жадаллаштириш мақсадида Марказий банкнинг рухсатномаси бўлган банкларга хизмат кўрсатилаётган мижозлар билан жорий касса операцияларини амалга ошириш ҳуқуқи берилсин.

Касса операцияларини амалга ошириш тартибига қатъий риоя қилиниши устидан назорат республика Марказий банкининг Ички хавфсизлик махсус бошқармаси зиммасига юклансин.

4. Қалбаки пул ўтказиш (авизо)ларга ва қонунга хилоф равишда нақд пулсиз ҳисоб-китобларнинг нақд пулли ҳисоб-китобларга айланиб қолишига йўл қўймаслик мақсадида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки:

барча банк муассасаларига давлат корхоналари ва ташкилотларидан пул ўтказишни, уларнинг тўпланиши ва амалга ошириш операцияларининг қонунийлигини тасдиқловчи ҳужжатлар бўлмаганда, нодавлат тузилмаларга ўтказишни тақиқласин;

табуляграммалар (авизо рўйхатлари) бериш асосида квитовка усули билан олинган пул ўтказишларнинг айнанлигини қайта текшириш мажбурийлигини таъминласин;

тижорат банклари билан биргаликда банк ахборотларини қайта ишловчи компьютер марказини барпо этсин ва 1994 йилнинг 1 октябрига қадар банк тизимини компьютерлаштиришни, ҳисобга олишни, қалбаки пул ўтказиш (авизо)ларга йўл қўймаслиги, кредит-тўлов операциялари ноқонуний-лигининг олдини олиш ва нақд пулларни инкассация қилишни автоматлаштиришни таъминловчи электрон почталарни жорий этишни тугалласин;

қалбаки ҳужжатлар бўйича счётларга маблағларни ўтказишнинг белгиланган тартибини бузиш ҳоллари аниқланган тақдирда хўжалик юритувчи субъектларнинг ҳисоб-китоб (жорий) счётларини ёпиб қўйсин ва материалларни тезлик билан айбдорларни қонунга мувофиқ жиноий жавобгарликка тортиш учун ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига юборсин;

банк операцияларини юритиш қоидаларини бузганлик учун тижорат банкларига нисбатан иқтисодий санкциялар тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқсин, бунда банк операцияларини амалга ошириш учун берилган рухсатномалар (лицензиялар)ни қайтариб олиш ва банк муассасалари раҳбарларини эгаллаб турган лавозимларидан бўшатишгача бўлган зоралар кўришни назарда тутсин;

бир ой муддатда қалбаки авизолардан фойдаланиш, пулсиз ҳисоб-китобларни нақд пулли ҳисоб-китобларга айланиб қолиш ҳоллари сонини чиклаб ўрганиб чиқилсин ва унинг натижалари тўғрисида республика ҳукуматига ахборот берсин.

(Давоми учинчи бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ СОЛИҚ ВА БОЖХОНА ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЛАРИГА РИОЯ ЭТИЛИШИ УСТИДАН НАЗОРАТНИ КУЧАЙТИРИШ БОРАСИДАГИ ЧОРА-ТАДБИРЛАР ҲАҚИДА

Республиканинг иқтисодий манфаатлари ва мулкий ҳуқуқларини ҳимоя қилишга, тадбиркорликни ривожлантиришга, давлатнинг ягона солиқ ва божхона сиёсатини амалга оширишга қаратилган чора-тадбирларни рўёбга чиқариш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикасининг Давлат солиқ қўмитаси солиқ ва божхона тўғрисидаги қонунларга риоя этилиши устидан назоратни кучайтириш борасида қўшимча чоралар кўрсин.

Шу мақсадда катта ва жуда катта миқдорлардаги солиқларни, божлар ҳамда бошқа мажбурий тўловларни тўлашдан бўйин товлаш, товар-моддий бойликларни республикадан ташқарига ғайриқонуний равишда олиб чиқиб кетиш ва давлатнинг иқтисодий манфаатларига зиён етказадиган бошқача тарздаги қонунбузарлик фактлари бўйича ҳар томонлама текширув ўтказилиб, қонунларга мувофиқ жиноий ишлар қўзғатилсин, суриштирув ўтказилсин ҳамда терговга тегишли материаллар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга топширилсин.

2. Ўзбекистон Республикасининг Прокуратураси, Миллий хавфсизлик хизмати, Ички ишлар вазирлиги солиқ ва божхона тўғрисидаги қонунларга қандай риоя этилаётгани борасидаги жиноятлар ҳеч кечиктирилмай ва тезкорлик билан тергов қилинишини ташкил этиб, қилмиш учун жазонинг муқаррарлигини таъминласинлар.

3. Республиканинг суд органларига мазкур тоифадаги жиноий ишлар судларда энг муҳим иш сифатида тезкорлик билан кўриб чиқилишини таъминлаш, чиқарилаётган ҳукмлар ва қарорларни оммавий ахборот воситалари орқали кенг ошкор қилиш тавсия этилсин.

4. Ўзбекистон Республикасининг прокуратурасига солиқ ва божхона органларидан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига топширилаётган материалларни кўриб чиқиш устидан таъсирчан назоратни таъминлаш, ушбу материаллар бўйича қўзғатиладиган жиноий ишлар терговининг борыши, тўлиқлиги, сифати ва муддатлари устидан қаттиқ назоратни жорий этиш таклиф қилинсин, судлар томонидан шундай ишлар кўриб чиқилиши чоғида прокурорларнинг албатта қатнашишлари таъминлансин.

5. Ўзбекистон Республикасининг Бош прокурори, олий суди раиси, адлия вазири, давлат солиқ қўмитасининг раиси сансалорлик, муросасозлик ва принципсизлик қилганликлари, шунингдек ишларни кўриб чиқишда белгиланган, муддатларни бузганликлари учун солиқ ва божхона органларининг раҳбарларини, шунингдек шаҳар, туман прокурорлари ва судьяларини қонунларга мувофиқ қатъий жавобгарликка тортсинлар.

Юқорида кўрсатилган органларнинг раҳбарлари мазкур фармон бажарилишининг аҳволи ҳар кварталда умумлаштириб, ҳукуматга зарур ахборотни бериб борсинлар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 18 март.

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ: МАСЪУЛИЯТЛИ БОСҚИЧ

(Давоми. Бошн биринчи бетда).

Хўш, муддао аниқ экан, мақсадимиз равшан экан, уларга қайси йўл ва қандай сиёсат билан эришамиз?

Иқтисодий, сиёсий ва маънавий тангликдан чиқиш учун бозор иқтисодиётини танладик. Бунинг сабаби шуки, ўзимизнинг 74 йиллик аччиқ тажрибамиз, дунёдаги мутараққий давлатларнинг тажрибаси маъмурий-буйруқбозлик йўли билан иқтисодиётни ривожлантириб бўлмаслигини исботлади.

Бизлар воз кечган эски тизимнинг энг катта қусури шу эдики, унда хусусий мулк ман қилинган эди. Ҳаётий тажрибамиз шуни кўрсатдики, мулкдан жудо бўлган одамда изланиш, интилиш ва ташаббус йўқолар экан. Бу — объектив ҳақиқат ва буни асло инкор этиб бўлмайди.

Биз юритаётган иқтисодий сиёсатнинг негизи шуки, мулк албатта эгасини топиши керак.

Собиқ совет замонида мулк давлатники эди. Халқ мулки деб жар солинарди, лекин аслида бу мулкнинг тайинли эгаси йўқ эди. Бизлар мустақиликка эришгандан кейин мулк шаклларини ўзгартириш борасида кўп ишларни амалга оширдик. Мулкнинг барча шакллари, шу жумладан, хусусий мулк ҳам ҳуқуқий жиҳатдан баробар деб эълон қилинди.

Хусусий мулкнинг ўз ўрни ва давлат тарафидан ҳимоя этилиши — Асосий Қонунимиз — Ўзбекистон Конституция саҳифаларида зикр этилган.

Биз хусусий мулкнинг ҳуқуқий асосларини пухта яратдик. Навбатдаги вазифа — хусусий мулкчиликни ривожлантиришнинг механизмларини ишлаб чиқишдан иборат эди.

21 январда чиқарилган Президент фармони ана шу олижаноб ниятнинг маҳсули бўлди. Иқтисодий ислоҳотларнинг дастлабки босқичини мантиқан якунловчи бу фармон билан биз янги, ўта масъулиятли даврга қадам қўйдик.

Янги босқич ҳақида гапиришдан олдин аввалги босқичнинг мазмуни ва якунлари ҳақида фикр юритмоқ мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Мен бир нарсани фахр билан айтишим мумкинки, биз бозор иқтисодиётига ўтишда ўз йўлимизни танлаб олдик ва бу йўлдан бир қадам ҳам чекинмадик. Ўзимизни гоҳ у ёққа, гоҳ бу ёққа ташлаб, оро йўлда тентираб юрмадик. Қайси ишни бошлаган бўлсак, уни изчил туриб, босқичма-босқич амалга оширишдан бордик.

Ҳурматли дўстлар!

Ўзбекистоннинг бозор иқтисодиётига ўтишдаги беш тамойили ҳаммангизга маълум. Ҳаёт ва орттирган тажрибамиз шуни кўрсатдики, бизлар бу беш тамойилга асосланиб ҳато қилмадик.

Биринчи тамойилимизда аввал иқтисод, кейин — сиёсат деган шиорни олға сурдик. Хўш, нега шу принципни танладик? Нега шу тамойил бошқа шиорлардан, бошқа тамойилларга нисбатан устунроқ деб тан олинди?

Бунинг маъноси жуда теран, азиз дўстлар.

Халқимизда «Аввал — таом, кейин — калом» деган ҳикмат бор. Яъники, аввал одамларни қорнини тўйдир, бола-чақасининг ҳаётини таъмин этиб бер, ана ундан кейин сиёсатингни гапир! Ҳавоий гап билан одамларни алдаб бўлмайди. Халққа изчил ва аниқ иқтисодий дастур керак.

Масаланинг яна бир муҳим тарафи шуки, биз қураётган янги тизим энг шижоатли, ишнинг кўзини биладиган, меҳнаткаш, юртпарвар, фидойи ва қўли гул одамларга шароит яратиб бериши керак. Ҳақиқий меҳнаткашга муносиб шароит яратиш — Президент сифатида менинг вазифам, ҳукуматнинг, давлатнинг, ҳар бир раҳбарнинг, бутун жамиятнинг вазифаси.

Ҳалол меҳнат учун ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароит керак. Меҳнатни баҳолайдиган мезонлар керак. Жамиятни янгилаш деганда, меҳнаткаш ва ташаббускор инсонларни бошга кўтаришни тушунмоқ лозим.

Энди, ҳурматли халқ ноиблари, **иккинчи** тамойилга ўтамиз.

Маълумки, бозор иқтисодиётига ўтишда халқнинг туб манфаатларини кўзлаб, энг устивор ва энг муҳим йўналишларни давлатнинг ўзи танлаб олиб, уларни амалга оширишда ҳам унинг ўзи етакчилик қилади.

Шу билан бирга, бундай қарашнинг иккинчи томони ҳам бор. Биз меҳнатга ироқли ва иштиёқли одамлар ҳақида гапирдик. Лекин меҳнатга иштиёқи бўла туриб, лаёқати бўлмаган инсонлар ҳам оз эмас. Ногиронлар, кексалар, серфарзанд оналар, миллионлаб воляга етмаган норасида болаларимиз бор. Адолатли давлат қурмоқчи эканмиз, салтанатнинг ночор ижтимоий табақаларга муносабати қандай бўлади!

Бу ўринда хулоса битта: бундай кишиларни давлат ўз паноҳига олиши керак. Иккинчи тамойилнинг мазмуни, яъни: «Давлат — бош ислоҳотчи» деган ақиданинг моҳиятига кўра, давлатимиз ишга лаёқатсиз, ногирон одамларни, кўп болали оналаларни ҳар тарафлама қўллаб-қувватлаши зарур.

Ўтиш даврида давлат жиловни қўлдан бермаслиги керак. Ў давлат бўла олади. Жилов қўлдан кетган жойларда аҳвол қандай аянчли эканини ҳаммамиз кўриб турибмиз.

Яна такрорлаб айтаман: давлат давлатлигини қилмоқчи бўлса, фуқарони ўз паноҳига олиши зарур.

Одамзот унумли меҳнат қилиши учун, тинч ва осойишта ҳаёт кечириш учун нималар даркор? Умуман, жамият тинч яратувчилик фаолияти билан шуғулланиши учун нималар керак?

Бунинг учун ҳар бир фуқаронинг кўнги тинч бўлиши лозим. Хотиржам одамгина унумли меҳнат қила билади. Бошқача айтганда, давлат ҳар бир фуқаросини ҳимоя этиши, унга ҳуқуқий ёрдам бериши шарт.

Учинчи тамойилнинг, яъники қонун устиворлигининг маъзи ва маъноси ҳам ана шунда. Қонун олдида барча баробар. Мамлакат қонунларига жами фуқаро — ёшидан, мансабидан, миллати, ирқи ва динидан қатъи назар — барча баробар бўйсунмоғи фарз.

«Қайта қуриш» деган қуруқ кампания ҳаммаёқни бузиб, ит эгасини танимай қолган кезларни, бақирчақир кучайиб, бетайин кимсаларнинг ошиғи олчи бўлган пайтларни бир эслаб кўрайлик, ўртоқлар. Ўғрилик, бузуқлик, қотиллик авжига чиқиб кетган эди-ку!

Шуни очиқ айтишим керакки, бугун биз қонунбузарларнинг таъзирини беряпмиз. Жиноятчилик кескин камайиб боряпти. Бир вақтлар кечқурун кўчага чиқишдан чўчиб қолган одамлар бугунги кунда, худога шукр, тунда ҳам бемалол ва бехавотир юра бошладилар.

Милициянинг, суд ва прокуратуранинг фаолияти кучайди, хавфсизлик хизматининг вазифалари янги шароит нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқилди. Гапнинг қисқаси, давлатимизнинг ҳуқуқ-тартибот органлари ўз вазифаларини адо этишга жиддий киришди.

Мамлакатимиздаги аҳволни бошқаларга қиёс этсак, бизда тинчлик ва осойишталик барқарор экани намоён бўлади. Хўш, қўшниларимизда қонун ва қонуний ҳужжатлар йўқ деб ўйлайсизми? Уларда ҳам бор. Лекин ҳақиқат бутунлай бошқа томонда. Қонун қоғозда қолиб кетса, жамият асло равнақ топмайди. Қонун амалда бўлиши керак. Қонун қабул этилдими, унинг ижроси ҳам талаб этилиши зарур.

Тўртинчи тамойил ҳақида.

Ўзларинг ўйлаб кўринглар, агар биз Ўзбекистон шароитида Гайдарнинг «Шок терапияси»ни қўлласак нима бўларди? Тасаввур этинг, бу услуб аҳолисининг ярми бола ва ўсмирлардан иборат мамлакатда қандай оқибатларга олиб келарди?

Эҳтимолий оқибатни тасаввур қилиш қийин эмас. Гайдарона иқтисодиёт натижаси ўлароқ, халқ таъминоти издан чиқар, одамларимиз ризқи-рўзидан жудо бўлар эди.

Бизлар эски тузумни қоралашга ўрганиб қолганмиз. Унинг номақбул тарафлари жуда кўп бўлиши мумкин, лекин ўша вақтдаги одамларни ижтимоий ҳимоялайдиган жиҳатларнинг маълум ва айрим қисмларини сақлаб қолиш асло зиён қилмайди. Биз буни ўз тажрибамизда синаб кўрдик.

Бешинчи тамойилнинг мазмуни ҳақида гапиришнинг ҳожати йўқ. Бешинчи тамойил олдинги тўрт тамойилнинг мантиқий ва узвий давоми бўлиб, унда ислоҳотларнинг изчиллик билан, босқичма-босқич амалга оширилиши кўзда тутилган.

Ҳурматли халқ ноиблари!

Иқтисодий ислоҳотларнинг дастлабки босқичи тугади. Биринчи босқич эски тузумнинг онгимизда ҳукмрон бўлган ақидаларини яксон қилиб, янги тузум учун пухта пойдевор қўйиш вазифасини бажаришга қаратилган эди.

Бир ўйлаб кўринглар, эски замонда нима устун эди? Жавоби аниқ: ҳамма жойда, ҳамма соҳада назорат устун эди. Битта ишловчига ўнта назоратчи тўғри келарди, десак, асло муболаға бўлмайди.

Биринчи босқичда биз назорат органларининг сонини кескин камайтирдик. Даромад чекланмаганидан кейин мингта назоратчининг нима кераги бор? Ишини қилиб, фойдасини кўриб, давлатга солиғини тўласа бас эмасми?

Эски замондан қолган яна бир сарқит шу эдики, хусусий мулк ҳақида бир сўз эшитсак, осмон баробар сапчиб тушардик. Хусусий мулк эгаси бўлишни истаган одамларнинг юраги ҳавотирга тўла эди. Исталган пайтда оддий бир милиционер келиб, пешона тери билан топилган мол-мулкни мусодара этиши мумкин эди.

Биринчи босқичнинг моҳияти шундаки, ўтган даврда одамларнинг психологияси, дунёқараши ўзгарди. Меҳнатга муносабати ўзгарди. Хусусий мулк ва шахсий манфаатнинг, социализм маддоҳлари айтганидай, «гуноҳи азим» эмаслиги аён бўлди.

Ниҳоят, азиз дўстлар, 21 январдаги фармон дунёга келди. Бу фармон нафақат ўзимизда, балки қўшниларимизда ва ҳатто узоқ чет элларда ҳам диққат билан ўрганилаётгани бежиз эмас.

Бу фармоннинг мазмунини лўнда қилиб, **иқтисодий эркинликнинг кучайиши**, деб ифодалаш мумкин.

Мазкур Фармон бизга нималар берди?

Биринчидан, мамлакатимизда ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотларни юксак босқичга кўтаради.

Иккинчидан, ҳар бир ишбилармон ва тадбиркорга кенг имкониятлар очади.

Учинчидан, жаҳон бозорига чиқиш йўлимизни кенгайтиради.

Тўртинчидан, эски маъмурий-буйруқбозлик замонидан қолган тўсиқларни йўлимиздан олиб ташлайди.

Янги фармон асосида ҳукуматнинг қишлоқ хўжалик соҳаларига оид икки қарори қабул қилинди. Бу қарорлар аграр соҳадаги иқтисодий ислоҳотларни кескин ривожлантиришни кўзда тутади.

Мен илгари кўп марта таъкидлаганимдек, бизда жамиятнинг янгиланиши биринчи навбатда қишлоқ хўжалиги соҳасидан бошланиши зарур. Аҳолининг асосий қисми ҳам, иқтисодий салоҳиятимизнинг катта улуши ҳам қишлоқда.

Ислоҳотларнинг биринчи босқичи қишлоқда фермерлик ҳаракатини вужудга келтирди. Натижалар ёмон бўлмади. Ҳукуматнинг янги қарорлари деҳқон (фермер) хўжаликлари йўлида ғов бўлиб турган эски тўрачилик кайфиятини, сунъий тўсиқларни бартараф этишга имкон беради. Фермерларнинг ҳуқуқий мақомини мустаҳкамлайди. Уларнинг бошқа ташкилот ва маҳкамалар билан муносабатига ойдинлик киритади. Ер ва сувдан фойдаланиш имкониятлари доирасини кенгайтиради.

Янги қарорлар қишлоқ хўжалиги соҳасида зарар кўриб ишлайдиган давлат хўжаликларини бартараф этишни кўзда тутади. Иқтисодий жиҳатдан ўзини оқламаган хўжаликлар мулкчиликнинг бошқа, иқтисодий самараси юксак шаклларига ўтказилади. Оила, жамоа хўжаликлари ривожига шарт-шароит яратилади.

Бу қарорларнинг яна бир муҳим жиҳати шуки, турли мулкчилик шаклидаги хўжаликлар назорат этувчи туман ташкилотларининг исканжасидан қутулади, уларнинг ўрнига келадиган сервис, яъни хизмат кўрсатиш корхоналари билан шартномалар асосида ишлай бошлайди.

Қишлоқда кичик ва ихчам корхоналар сони кўпаяди. Илғор технология келтириш, чет эллик шериклар билан ҳамкорлик қилишнинг ҳуқуқий асоси кенгаяди.

Ана шу фармон ва қарорларда кўзда тутилган имтиёзлар ҳақида сўзлаб ўтирмайман. Буни фермерларимиз ва қишлоқ корхоналарининг меҳнаткашлари ўзлари очиқ-ойдин тан олиб турибди.

Бу ҳужжатларнинг яна бир муҳим жиҳати шуки, корхоналар устидан ўрнатилган назоратчи органлар сони камаяди, уларнинг салбий таъсири йўқолади.

Янги ҳужжатларнинг аҳамиятини кўпчилик гапиряпти. Мана, биргина мисол: 7 февралда Москва телеканалининг «Московский телеграф» деган кўрсатуви «Ўзбекистон ишбилармонларга Россияга нисбатан кўпроқ эркинлик берди», деб эътироф этди.

Мен «ниқилоб» сўзини яхши кўрмайман, лекин Россия телевиденнеси мухбирининг сўзларини келтиришга мажбурман: «Иқтисодчи олимларнинг фикрига кўра, Ўзбекистон Президентининг Фармони иқтисодий ислоҳотлар йўлида нафақат кескин, балки ниқилобий қадам бўлди».

Ҳурматли халқ ноиблари!

Биз катта бир фармон ва иккита ҳукумат қарорини чиқариб, ана энди ишларимиз ўз-ўзидан юришиб кетади, деб қўл қовуштириб ўтирганимиз йўқ. Яна изланяпмиз. Янги тадбирларни белгилаб оляпмиз.

Мана, уч-тўрт кун олдин имзоланган Фармонни олиб кўрайлик. Уни барчангиз ўқигансиз, шу сабабли фақатгина бир жиҳатига эътиборни қаратмоқчиман.

Бу фармон мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришни ривожлантиришнинг устивор йўналишларини аниқ белгилаб беради. Аввалги Фармонда кўзда тутилган мақсад ва муддаоларни амалга ошириш йўлларини кўрсатади. Яъни, олдинги ҳужжатда ёпиқ акционерлик жамиятларини очиқ акционерлик жамиятларига айлантирган бўлсак, бу ҳужжатда акцияларнинг қайси қисмлардан иборат бўлишига аниқлик киритдик.

Низомдаги маблағни жамлаш чоғида:

— давлатга тегишли;

— меҳнат жамоасига тегишли;

— хорижий шерикка тегишли;

— фонд биржаларида ва қимматбаҳо қоғозлар бозорида, шу жумладан, чет элларда эркин сотишга мўлжалланган қисмдан иборат акциялар муомалага чиқарилади.

Яна бир муҳим гап: акцияларни чиқариш пайтида меҳнат жамоаси ва умуман Ўзбекистон фуқаролари учун имтиёзли шарт-шароитлар яратилади.

Хуллас, ишлашни хоҳлайдиган, хусусий мулк эгаси бўлиб, Ватан равнақи учун хизмат қилишга бел боғлаган мардлар учун кенг фаолият майдони очилади.

Ҳурматли дўстлар!

Иқтисодий муаммолар ва уларнинг ечимлари ҳақида гапирар эканмиз, Ўзбекистонни ташқи дунёдан узилган ҳолда тасаввур этиб бўлмаслиги табиий.

Ташқи дунё билан иқтисодий ва сиёсий алоқаларимиз қандай? Ташқи сиёсатимизда қайси тамойиллар устивор, деган саволлар сизларни ҳам қизиқтиради, албатта.

Бу соҳадаги тамойилларимиз ҳам аниқ, бу — тенглик ва ўзаро фойдали ҳамкорликдир.

Бугун Ўзбекистонни дунё таниди. Жаҳоннинг энг йирик давлатлари билан борди-келдимиз бор. Тошкент шаҳри харитасида кўплаб мамлакатларнинг элчихоналари пайдо бўлди. Ўзбекистон етакчи мамлакатларнинг барчаси билан иқтисодий, сиёсий ҳамда ҳуқуқий ҳамкорлик тўғрисида муҳим ҳужжатлар имзолади. Бу ҳужжатларнинг амалий натижалари яхши бўляпти.

Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Франция, Германия, Нидерландия қироллиги, Хитой, Ҳиндистон, Япония, Туркия ва бошқа бир қанча давлатлар билан иқтисодий ҳамкорлигимиз кун сайин ривожланиб боряпти.

Шуни алоҳида мамнуният билан таъкидламоқчиманки, дунё ҳамжамиятида Ўзбекистоннинг ўз ўрни ва нуфузи бор. Бизнинг дунёда ва ўз минтақамизда тинчлик ва тартиб ўрнатиш бўйича олға сурган ташаббусларимиз жаҳоннинг энг обрўли сиёсатчилари ва жамоатчилик тарафидан қўллаб-қувватланяпти. Хусусан, қўшни Афғонистон ва Тожикистон чегарасидаги тангликни тинч йўл билан бартараф этиш ҳақидаги фикрларимизни мисол қилиб кўрсатса бўлади.

Энг яқин қўшниларимиз, собиқ Иттифоқдош республикалар билан алоқаларимиз қандай, деган савол туғилади.

Шу кунларда ўзаро интеграция масаласи олдинги ўринга чиқмоқда. Иқтисодий ҳамкорликсиз, ҳар бир давлат ўзи билганича мустақилликка эриша олмаслиги аён. Шу сабабдан, Ўзбекистон қўшни Қозоғистон билан ягона иқтисодий ҳудуд барпо этиш ҳақида шартнома тузди. Кейинчалик бу шартномага Қирғизистон ҳам қўшилди. Ўртада сунъий ғов бўлиб турган божхоналар олиб ташланди, товар, капитал, ишчи кучининг бемалол чегарадан ўтиб юришига имкон яратилди.

Бу муҳим ҳужжатнинг аҳамиятини чегарадош вилоятлардаги одамлардан бориб сўрасангиз, ўшалар жуда яхшилаб тушунтириб беради. Ўзаро мол алмашиш бирданига ўсди. Бир мамлакатнинг бозори иккинчи мамлакат фуқароларига ҳам очилди. Халқларимиз ўз давлат раҳбарларининг бу қароридан мамнун.

Яна бир гапни айтиб қўяй: Яқинда давлат ташрифи билан Москвага борганимизда Борис Николаевич Ельцин: Бизлар ҳам шу ягона иқтисодий ҳудудга кирсак бўладими, деб мендан сўради. Шундан билингки, уч Марказий Осиё мамлакатининг ўзаро интеграция ҳақидаги битими катта мазмунга эга экан.

Энди буюк қўшнимиз Россия билан ўзаро муносабатларимиз ҳақида тўхталсак. Хабарингиз бор, шу ойнинг бошида Ўзбекистон давлат делегацияси Россияда бўлиб, жуда кўп муҳим ҳужжатларни имзолади.

Ҳужжатларнинг мазмунига ўтишдан олдин айтиб қўйишим керак: Собиқ СССР республикалари ичида биз биринчи бўлиб Россия билан энг олий мақомда музокара олиб бордик. Бу — Россия бизни тенг ҳуқуқли иттифоқчи сифатида тан олгани, бу — Ўзбекистоннинг минтақада тутган муҳим ўрнига берилган одилона баҳодир.

Биз Россияга собиқ мустабид тузумнинг меросхўри деган шубҳа билан эмас, балки тенг иқтисодий ва сиёсий шерик сифатида қарашимиз керак.

Иқтисодиётимиз Россия билан чамбарчас боғлиқ. Биз Россиядан жуда кўп нарса оламиз. Ўз навбатида Россия иқтисоди ҳам Ўзбекистон ёрдамига муҳтож. Буни Россия раҳбарлари ҳам ниҳоят тушуниб етди.

Биз Россия билан қандай ҳамкорлик қиламиз?

Биринчидан, биз Ельцин ва Черномирдин билан ўзаро тўловларни тартибга солиш, ҳом ашё ва маҳсулот етказиб беришни аниқ йўлга қўйишни келишиб олдик.

Божхона тўловлари бекор қилинади. Бир соҳада ишлайдиган рус ва ўзбек корхоналари ягона трансмиллий уюшмаларга айланишига шароит яратилди. Масалан, Тошкент трактор заводи билан Ярославль мотор заводи бирга акция чиқариб, маҳсулот даромадини баҳам кўриши мумкин.

Ҳарбий соҳада ҳам Россия билан тенг ҳамкорлик қиламиз. Россия Марказий Осиё минтақасида тинчлик ва осойишталикни сақлаш борасида Ўзбекистонни ўз иттифоқчиси деб очиқ тан олади.

Одамларнинг ўзаро борди-келдиси, виза масалалари ҳам ҳал қилинади.

Биз Президент Борис Ельцин билан минтақадаги хавфсизлик масаласини, хусусан, Тожикистондаги аҳволни ҳам муҳокама қилдик. Бу масалада фикримиз бир хил. Чегарадаги жанжал ва Тожикистондаги фуқаролар урушини фақат тинч йўл билан, музокара йўли билан ҳал этиш мумкин.

Тошкентда минтақа хавфсизлиги масаласи юзасидан БМТ доимий семинарини ташкил этиш бўйича биз киритган таклифни Россия томони тўла-тўкис маъқуллайди.

Афғонистонда тинчлик ўрнатиш масаласи бўйича ҳам Ўзбекистон билан Россиянинг қарашлари бир хил.

Бевосита ўзбек-тожик муносабатларига келсак, биз қўшни Тожикистонда тезроқ тинчлик ўрнатилишини истаймиз. Оғир аҳволга тушган дўстларимизга қўлдан келганича ёрдам бериб турибмиз. Яқинда тожик раҳбарлари билан Тошкентда шартнома имзоладик. Бу йил баҳорда экиш ишларини ташкил этишда уларга ёрдам беришни, яъни уруғ, техника ва ёқилғи билан таъминлашни ҳам ўз зиммамизга олдик.

Марказий Осиёдаги мамлакатлар билан алоқаларни мустаҳкамлаш, энг йирик сиёсий ва иқтисодий масалаларда якдил бўлиш — бизнинг энг муҳим вазифаларимиздан бири. Бу дўстлик ва аҳиллик неча асрлар мобайнида тинч-тотув яшаб келган халқларимизнинг туб манфаатларига мос келади.

Ҳурматли дўстлар!

Биз бир ижтимоий тизимдан иккинчи бир тизимга ўтишдек мураккаб ва машаққатли жараённи бошдан кечирмоқдамиз. Албатта, бу йўлда турли-туман тўсиқ ва ғовларни енгиб ўтишга тўғри келади. Ҳузур-ҳаловатдан, ором ва фароғатдан воз кечиб, қаттиқ меҳнат қилиш зарур. Ҳозир ҳаётимизда дуч келаётган қийинчиликларни шу маънода табиий деб баҳолашимиз керак. Ақл-идрок, меҳнат ва тадбиркорлик билан бу муаммоларни ечиш даркор.

Модомики, тақдир халқимиз олдига шундай бир тарихий синовни қўйган экан, ундан мардоналик билан ўтишимиз лозим.

Муборак ҳадислардан бирида «Оллоҳ таоло қайси бандасига яхшиликни раво кўрса, ўшанга бирор мусибатни юборгайдир», деган гап бор. Фаровон турмушга машаққат чекмасдан, синовлардан ўтмасдан ўз-ўзидан эришиб бўлмаслигини ҳаммамиз яхши биламиз. Лекин танлаган йўлимизнинг натижасига қачон, қандай қилиб эришамиз, деган саволга жавоб топиш зарур. Бусиз биз олиб бораётган сиёсатимизга одамларнинг ишончини жалб қилолмаймиз, ўз муддаомизга етолмаймиз.

Танланган йўлнинг тўғрилигига, унинг манзилга беҳато олиб чиқишига, аввало, етакчиларнинг ўзлари қаттиқ ишонган бўлиши керак. Карвонни бошлаб бораётган сарбон йўлнинг пасту-баландини, хавфу хатарли жойларини яхши билиши, уларга яраша олдиндан ҳозирлик кўриб қўйиши шарт. Ортидан келаётганларнинг тинчлигини, оромини таъминлаш учун у ўз ҳузур-ҳаловатини қурбон қилиши керак. Шунга тайёр одамгина сарбонлик, раҳбарлик масъулиятини бўйнига, зиммасига олиши лозим.

Халқ ишонч билдирган раҳбарнинг сўзи ва иши, яъни тили ва дили бир бўлиши бугун энг муҳим ҳаётий заруратга айланди. Баланд-парвоз, хавоий гапларнинг даври ўтди. Бундай вазиятнинг энг хавфли жойи шундаким, сўзи бошқа-ю, иши-қилмиши бошқа раҳбарларнинг ва иккиюзламачи шахсларнинг «фаолияти» туфайли, эзгу ғояларимиз, халқнинг олижаноб умидлари ўз қадр-қимматини йўқотиши мумкин. Одамларнинг улуғ мақсадларга бўлган ишонч, интилишлари сўнади.

Минг афсуски, айрим раҳбарларимиз айтаётган гапларига, юритаётган сиёсатларига ўзлари ишонмайди. Гоҳ у томонга, гоҳ бу томонга шоҳ ташлаб, «ўйин» қилиб туради. Ироқдаги мўрт, иймони суст бундай раҳбарларнинг хатти-ҳаракатларига қатъият билан муносиб баҳо бериш лозим. Шу нуқтаи назардан Бухоро вилоятидаги ишларни таҳлил қиладиган бўлсак, кўпгина нохуш ҳолатлар, номақбул ишлар кўзга ташланади.

Нуфузли комиссиялар вилоятда иқтисодий ислоҳотларнинг боришини, фармон ва ҳукумат қарорларининг ижросини атрофлича таҳлил этди ва тегишли хулосалар чиқарди. Шу хулосалар ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман.

Вилоятда кўплаб корхоналар ишлаб чиқариш ҳажмини, ўнга яқини эса халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш суръатини пасайтириб юборган.

Вилоят ҳокимлиги томонидан савдо тармоқларида тартиб ўрнатиш, аҳолини зарур озиқ-овқат ва истеъмол моллари билан таъминлаш борасида жиддий ишлар олиб борилмаган. Чакана товар оборотининг умумий ҳажми охирги икки йил давомида таҳминан 35 фоиз камайган. Айниқса, меъёрланган озиқ-овқат фондлари таъминоти етарли назорат қилинмаган.

Мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришда ўтган йил имконияти-ларидан тўлиқ фойдаланилмади. Мавжуд 80 та саноат корхонасидан 29 таси, «Мевасабзавотузумсан о а т» концернининг вилоят бирлашмасига қарашли 111 та савдо ўчоқларидан атиги 6 таси давлат тасарруфидан чиқарилган, холос. Шуниси ачинарлики, кўпчилик хусусийлаштирилган корхоналар номларинигина алмаштириб, иш услуби, шакли ва шароитларини ўзгартирмай, ҳамон эскича услубда фаолият кўрсатмоқда. Жами ҳисобга олинган 1211 та кичик ва шахсий корхонанинг атиги 14 фоизи халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқармоқда. Бу билан аҳоли эҳтиёжини қондириб бўладими? Бу ишнинг бошида турган раҳбарлар қаёққа қарамоқда?

Капитал қурилиш борасидаги ишлар ҳам талабга жавоб бермайди. Режалаштирилган биноларнинг қурилиши ҳар йили уддаланмасдан барбод бўлмоқда.

Қишлоқ хўжалик тармоқларида ҳам иқтисодий ислоҳотларнинг суст бораётгани ачинарлидир: Раҳбариятнинг бу масала билан жиддий шуғулланмаётгани натижасида вилоятда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми йилдан-йилга камайиб кетмоқда. Биргина ўтган йилнинг ўзида давлатга 1992 йилга нисбатан 6,5 минг тонна дон, қарийб 28 минг тонна сабзавот, 11,5 минг тонна полиз маҳсулотлари, 1,5 минг тонна сут, 642 тонна пилла кам етказиб берилди. Қишловга пухта тайёргарлик кўрилмагани оқибатида эса ўтган йили 1200 бош қорамол, 4300 чўчқа, 18 минг 600 қўй-эчки нобуд бўлди.

Жамоа мулки қилиб берилган фермаларда маҳсулдорлик қутилган натижаларни бермаётир. Бу ерда гўшт сотиш ўтган йилдагидан 113 тонна, сигирлар сони эса 407 бош камайиб кетган...

Вазирлар Маҳкамасининг «Чорвачиликда иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорини амалга ошириш борасида вилоят ҳокимлигининг аниқ чора — тадбирлари белгиланмаганини қандай тушиниш мумкин? Хусусийлаштириб, ҳиссадорлик жамиятига айлантирилган жамоалар фаолиятини раҳбарлар назорат қилмаса, уларни ривожлантириш йўл — йўриқларини изламаса, айтингчи, қанақа тараққиёт бўлиши мумкин?

Ғиждувон туманидаги «Халқобод» жамоа хўжалигининг «Қорабоғ» чорвачилик — ҳиссадорлик жамияти фаолияти билан ҳеч ким шуғулланмаган. Натижада сигирлар сони 25 бош камайиб, 13 бош бузоқ нобуд бўлди. Давлатга сут сотиш 80 фоиз атрофида қолди. Худди шундай аҳвол Бухоро туманидаги «Истиқлол» ҳиссадорлик жамияти фаолиятида ҳам юз берди.

Вилоятда ғаллачиликни ривожлантиришга эътибор ниҳоятда суст. Раҳбарликни бўшаштириб юборилгани оқибатида қарийб **11 минг гектар майдонга кузги бошоқли дон экилмай қолиб кетди. Ваҳоланки, ҳозирги кунда аҳоли таъминоти учун керак бўлган ғалла ва картошканинг қарийб 80 фоизга яқини, гуручнинг эса 100 фоизи четдан олиб келинаётганини вилоят раҳбарлари ўйлаб кўрмаётирлар.**

«Деҳқон(фермер) хўжаликларини янада мустаҳкамлаш ва республикада ишбилармонлик фаолиятини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармоннинг бажарилиши ҳам қониқарсиз аҳволда. Масалан, «Мевасабзавотузумсаноат» бирлашмасига қарашли 11 та ихтисослашган хўжаликнинг бирортасида бугунги кунга қадар боғдорчилик, узумчилик ва сабзавотчилик соҳалари бўйича аҳолли битта ҳам фермер хўжалиги ташкил қилинмаган.

Вилоятда амалдаги Ер, Деҳқон хўжаликлари ҳамда Шартнома тўғрисидаги қонунларни ижро қилиш қониқарсиз аҳволда қолмоқда. Айрим хўжалик раҳбарлари турли баҳоналар билан деҳқон хўжаликларига республика ҳукумати томонидан белгиланган миқдорда ер майдони ажратишни пайсалга солмоқдалар. Дунёда ўзбек заминига тенг келадиган заминнинг ўзи йўқ. Унинг ҳар бир қаричидан унумли фойдаланган юрт эгасининг дастурхони баракали бўлишини ҳамма раҳбарлар ҳам тушуниб етмаслиги ачинарли ҳолдир. Тушуниб етганида вилоятда қишлоқ хўжалик ерларини қонунга зид равишда эгаллаб олишга йўл қўйилармиди? Айниқса, Бухоро шаҳри атрофидаги ерлар фуқаролар томонидан шахсий уй-жой қуриш учун қонунсиз эгаллаб олинаётгани раҳбариятни безовта қилмаётганини қандай баҳоласа бўлади? Агар улар ер ҳақида бироз бўлса ҳам қайғурса эди, Бухоро темирйўл бўлими раҳбарияти томонидан уй-жой қуриш учун икки йил муқаддам ажратилган 26 гектар ер бугунги кунга қадар фойдаланилмасдан, қаровсиз ҳолда қолиб кетармиди? Мазкур аҳвол ҳақидаги вилоят прокуроринг 1993 йил 26 июндаги ахборотномаси эса вилоят ҳокимлиги томонидан ҳанузгача кўриб чиқилмаган ва тегишли чора кўрилмаган. Бу ҳол ўта масъулиятсизликдан бошқа нарса эмас.

Вилоятда аҳоли саломатлигини сақлаш ҳақида ғамхўрлик қилиш давр талабларига жавоб бермайди. Тиббиёт муассасаларининг моддий-техника базасини яратишда ҳокимларнинг ташаббуси, тадбиркорлиги сезилмаётир.

Қишлоқ шифокорлари ва врачлик пунктларининг 80 фоизи номигагина мослаштирилган биноларга жойлаштирилган. Бухоро шаҳрида аҳолининг 81 фоизи ичимлик сув билан таъминланган бўлса, қишлоқда бу кўрсаткич бор-йўғи 15 фоизни ташкил этади. Чиқинди сувларнинг чиқиб кетиши шаҳарда 44, қишлоқда эса қарийб 9 фоиз таъминланган. Бу эса юқумли касалликларнинг тарқалишига сабаб бўлмоқда. **Хўш, бу ўринда бухоролик мутасадди раҳбарларнинг соғлом авлод тарбияси йўлидаги баланд-парвоз, хавоий гапларига, жаннат ваъда қилишларига ким ишонади? Гап уларнинг қўллари етадиган имкониятлари ва масъулиятлари доирасидаги ишларни бажармасликлари ҳақида кетяпти.**

Халқ таълими ва мактабгача тарбия соҳасида амалга оширилаётган ишларда ҳам жиддий камчиликлар мавжуд. Мактаб, ҳунартехника билим юртлари ва мактабгача тарбия муассасаларида таълим-тарбия шу тизимнинг талаблари асосида ташкил этилмаяпти. Янги мактаб ва болалар боғчаси қуришда ички имкониятлардан кенг фойдаланилмаяпти. Ўқувчиларни бепул нонушта ва овқат билан таъминлашда улар ҳақидан уриб қолиш ҳоллари рўй бераётир.

Савдо, маиший хизматни яхшилаш чоралари давр талаблари асосида қайта қурилмаётир. Ҳаридорлар ҳақидан уриб қолиш, ноёб моллларни ящириб сотиш, савдо маданиятини қўпол равишда бузиш ҳолларига қарши кескин кураш олиб борилмаяпти. Савдо дўконларини хусусийлаштиришдан мақсад — маҳсулот турларини кўпайтириш, аҳоли талабларини қондириш йўлларини излашдир. Лекин вилоят раҳбарлари унинг моҳиятини тушуниб етмаяпти. Акс ҳолда «Бухоросавдо» вилоят бирлашмаси ва вилоят матлубот жамияти раҳбарлари давлат тасарруфидан чиқарилган корхоналарнинг молиявий-хўжалик фаолиятларига аралашиб, кўп жойларда шахсий манфаатни кўзлаб ишлармиди? Уларнинг бу ғайриқонуний ҳатти—ҳаракати корхоналар, жамоаларининг норозилигига сабаб бўлмоқда.

Вилоятда қонунбузарлик, давлат ва молия интизомини бузиш ҳолларига йўл қўйилган. Назорат-тафтиш бошқармаси томонидан аниқланган камомад ва талонторожликлар ҳақидаги ҳужжатлар тергов органларига ўз вақтида юборилмагани ҳар бир кишида шубҳа туғдириши табиий ҳолдир.

Вилоят ҳокимлигининг божхона бошқармасида давлат ҳисобига мусодара қилинган моддий-товар бойликларини ҳисобга олиш ва баҳолаш масаласида қонунларга ҳилоф ишларга йўл қўйилган. Мисол учун, комиссия томонидан давлат ҳисобига мусодара қилинган 160 та «Сино» холодильнигининг ҳар бир донаси 58 минг сўмдан баҳоланганига қарамасдан вилоят ҳокими ўзининг 1993 йил 16 апрелдаги фармойиши билан холодильникларни қайтадан паст баҳода (38 минг сўм) баҳолатгани оқ

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ: МАСЪУЛИЯТЛИ БОСҚИЧ

(Давоми. Боши биринчи ва иккинчи бетларда).

Тажрибамдан кўряпманки, улуғ бобомиз айтганидек, ишбилармон, тадбиркор, ҳушёр, азми қатъий, мард-лик ва шижоат соҳиби бўлган бир одам минг-минглаб тадбирсиз, лоқайд кишилардан яхшидир. Чунки, масъулиятсиз ва бепарво раҳбар минг кишига ортиқча иш орттириши муқаррар.

Айтайлик, раҳбар одам бугунги иқтисодий ислоҳотларга ўзи ишонмаса, уларнинг моҳияти ва оқибатларини билмаса, тасаввур қилолмаса, бунинг устига иродаси бақувват бўлмаса, бир сўз билан айтганда, «ўйинчи» бўлса, қандай қилиб бошқаларни бунга ишонтиради? Қандай қилиб уларни ўз ортидан эргаштира олади?

Биз ҳаммамиз эски замон тузумини бошимиздан ўтказдик ва ундан аччиқ, аммо зарур хулосалар чиқардик.

Энг асосий хулоса шу бўлдики, маъмурий-буйруқбозлик йўли билан иқтисодиётни ривожлантириб бўлмас экан. Бутун жаҳон тажрибаси ҳам, ўзимизнинг тажрибамиз ҳам шуни исботлаб турибди.

Иқтисодиётни ривожлантирмасдан туриб, асло озод ва фаровон жамият қуриб бўлмаслиги аниқ. Шунинг учун ҳам биз давлат тизимини ўзгартиришга киришдик.

Табиийки, эски тузумнинг ҳам бир қанча маъқул жиҳатлари бор эди. Биз бу тузум устидан ўз ҳукмимизни чиқарар эканмиз, иложи борича унинг маъқул томонларини сақлаб қолишга интилдик. Номаъқул жиҳатларини босқичма-босқич ўзгартириб боришни мақсад қилиб қўйдик.

Албатта, ҳаммамиз ҳам ўша тизимда шаклланган одамлармиз. Ҳеч биримиз осмондан тушган эмасмиз. Мен бу фикрни кўп марта айтганман, ҳозир яна такрорламоқчиман.

Лекин бир масалада ўзимизнинг аниқ қароримизга келишимиз зарур. Эски мустабид, ҳукмронлик, зўравонлик, буйруқбозлик замонига қайтиш йўқ. Эски тизимда суяги қотган, шу замонни қўмсаб юрган, истаб, ҳавас қилиб юрган раҳбарларга орамизда ўрин бўлмаслиги керак. Буни ҳаммамиз англаб олишимиз зарур.

Яқин ўтмишимизда катта мавқега эга бўлган, маълум бир сиёсий гуруҳга мансублиги билан гердайиб юрган айрим масъул раҳбарларни қандай тушуниш мумкин?! Уларнинг бундай бачкана ва калтабинлик билан қилаётган хатти-ҳаракатларини қандай изоҳлаш мумкин?!

Бу вазиятнинг хавфли жойи шундаки, бундай раҳбар ўз атрофида, теварагида ўзига ўхшаган кимсаларни йиғиб олади ва уларни бор кучи билан ҳимоя қилади.

Билиб қўйинглар, халқ, жамият кимнинг қандай партия ё ҳаракатга мансуб бўлганига қараб эмас, эл-юрт манфаати йўлида қилаётган амалий ишларига қараб баҳо беради.

Тарихий умрини тугатган тузумга мотам тутиб ўтиришга бизнинг фурсатимиз ҳам, имкониятимиз ҳам йўқ. Шу иш билан машғул одамларга яна бир марта эслатиб қўймоқчиман: ортга йўл йўқ. Ортга қайтамиз, деб овора бўлманглар. Мабода олға юришни истамас экансизлар, марҳамат, бошқаларни тинч қўйинглар, овора қилманглар. Ишимизга халал берманглар.

Маълумки, дин ва дин аҳли ижтимоий ҳаётимизда муҳим ўрин тутади. Бизнинг бу хусусдаги сиёсатимиз аниқ. Ислом дини — отабоболаримизнинг муқаддас эътиқоди. У туфайли халқимиз минг йиллар мобайнида маънавияти, бой мероси ва ўзлигини омон сақлаб келган.

Дин халқ табиатини пок асрашда, инсонлар ўртасида меҳр-оқибат ўрнатишда катта хизмат қилган. Одамларни доимо яхшиликка, эзгу ишларга чорлаб келган.

Хўш, бугунги кунда, биз барпо этаётган янги жамиятда давлат ва дин муносабатлари қандай асосда қурилиши лозим?

Бу масала Конституциямизда очиқ-ойдин ифода этилган. Яъни, республикамизда дин давлатдан расман ажратилган. Бироқ, биз яхши биламизки, дин давлатдан ажратилгани билан жамиятдан ажратилган эмас. Бинобарин, жамиятнинг маънавий ҳаёти билан диний муносабатларни уйғунлаштириш тақозо этилади. Назаримда, улуғ аждодимиз, Бухоро шарифнинг буюк фарзанди Хожа Баҳоуддин Нақшбанд таълимоти бу борада бизга бениҳоя қўл келади. Ул зотнинг «Оллоҳ дилингда, қўлинг-ишда бўлсин» деган ҳикматли шиорини биз бу соҳада дастурниламал қилиб олсак, янглишмаган бўламиз деб ўйлайман.

Давлатнинг иши — давлатники, диннинг иши — динники бўлиши лозим. Бу нозик ва мураккаб масалада муносабатларнинг ўзаро ҳурмат ва ишонч асосида қурилиши ягона мақбул йўлдир.

Давлат диндор фуқароларининг диний-эътиқод ва ҳақ-ҳуқуқларини қанчалик ҳурмат-эҳтиром қилса, диндорлар ҳам давлат қонунлари ва сиёсатини шунчалик ҳурмат-эҳтиром қилишлари шарт. Шундагина ҳеч кимнинг ҳеч кимдан кўнгли қолмайди.

Шу муносабат билан бу борада баъзан кўзга чалиниб қолаётган айрим ножўя ишлар ҳақида икки оғиз тўхталиб ўтиш жоиздир.

Кейинги пайтда халққа берилган диний эркинликлардан ғаразли сиёсий мақсадларда фойдаланишга уриниш ҳоллари ҳам сезилиб қолдики, бу нарса барчамизни беҳад ранжитмоқда ва ташвишга солмоқда. Сохта обрў, сохта шон-шуҳрат орттириш учун инсонларнинг диний нафсонияти билан ўйнашиб бўлмайди. Айрим жойларда баъзи нопок кимсалар томонидан харом-хариш топилган пуллар эвазига ҳашаматли масжидлар қуриш пойгаси бошлангани сир эмас.

Ахир масжиднинг ободлиги ундаги намозхонларнинг сероблиги, ихлос ва эътиқоднинг покизалиги билан белгиланадими ёки унинг қуруқ савлати биланми?!

Мўмин - мусулмонларнинг диний ҳиссиётлари билан ўйнашиш, такрор айтаманки, бандасига ҳам, яратганга ҳам хуш келмайди. Ишончим комилки, юртимиздаги диндор фуқаролар ҳалол-харомни жуда яхши англайди, кимнинг аслида ким эканини ҳам яхши фарқлайди.

Азиз дўстлар!

Бозор иқтисодиётига ўтиш сиёсати иқтисодга эркинлик берилишини, тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий асосланишини тақозо этади. Биз бу хусусда бир қанча қонунлар чиқардик. Тижорат ва бизнес ишлари учун зарур шароитлар яратилмоқда. Бу соҳада ишлаётган — яъни меҳнатидан ўзини ҳам, элни ҳам баҳраманд қилаётган мулкдорлар аста-секин кўпайиб бормоқда.

Аммо бугунги қийинчиликлардан фойдаланиб, қонунга зид равишда халқни талаш ҳисобига бойлик орттираётган баъзи шахслар ҳам борки, улар давлат ва жамият учун жиддий хавф туғдирмоқда. Биз бундай ҳолат ва шахсларга қарши муросасиз кураш олиб боряпмиз. Бу — мавсумий бир иш эмас, бизнинг изчил, қатъий сиёсатимиздир.

Бордию бундай ишларга раҳбар шахслар аралашиб қолган бўлса, сўров ҳам, жазо ҳам шунга яраша қаттиқ бўлади. Мен бу ҳақда яна бир карра кескин огоҳлантириб ўтаман: бундай кимсалар шафқат кутмасин!

Бир тизимдан янги тизим шароитига ўтиш даврида энг катта хавф — коррупция деб ҳисоблайман, яъни давлат, ҳокимият ва ҳуқуқни ҳимоя қилувчи идоралар фаоллари нафс балосига гирифтор бўлиб, ўз мансабини суиистеъмол қилиш йўлига кириб, жиноятчилар билан тил бириктиришга ўтишидир.

Бундан давлат манфаатига, халқимиз насибасига етказиладиган зиённи тасаввур қилиш ҳам қийин. Шунинг учун таъмагирлик, порахўрлик, коррупцияга қарши биз энг кескин аёвсиз чораларни ишга соламиз. Бунга қурбимиз ҳам, кучимиз ҳам етади.

Агар, айрим кимсаларнинг ўз нафсини жиловлашга кучи етмаса, уларнинг нафсини жиловлаб қўйиш давлатнинг қўлидан келади.

Шуни унутмаслик керакки, таъмагирлик, тўрачилик, порахўрлик, кибр-ҳаво, коррупция ниҳоятда юқумли ва хавфли касалликдир. Ўз вақтида унинг олди олинмаса, бу мараз бутун жамият танасига ёйилиши ва уни ҳалок қилиши мумкин. Бу иллат, аввало, шу касалга мубтало бўлган одамнинг ўзини еб ишдан чиқаради. Унинг иймонини, охиратини хонавайрон қилади. Сўнгра, бошқа инсонларни, аста-секин бутун жамиятни емиришга ўтади.

Эҳтимол, дастлабки вақтда бу касалликни одамлардан яшириш ҳам мумкин бўлар. Аммо халқни алдаб бўлмайди. Қинғир одамнинг қилиғини ўзи билдирмаса, боласи билдиради. Боласи билдирмаса, хотини билдиради. Хотини билдирмаса, ёнидаги малайлари билдиради.

Эҳтимол, нопок раҳбарнинг қилмишларини назорат органлари билмаслиги ҳам мумкин. Аммо халқ билади. Халқ билган куни бундай раҳбар назардан қолади.

Халқ назаридан қолиш эса — агар жиндек виждони бўлса, ўлим билан баробардир.

Ҳеч биримизни эл-юрт назаридан қолдирмасин!

Қадрли дўстлар!

Олдимизда турган мураккаб ижтимоий-иқтисодий вазифаларни муваффақиятли адо этиш учун биздан нима талаб этилади?

Мен бу ҳақда Конституциямизнинг бир йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда сўзлаган нутқимда батафсил тўхталиб ўтган эдим. Ҳозир шу масаланинг энг муҳим нуқталарини эслатиб ўтишни ўринли деб биламан.

Агар сезган бўлсангиз, бизлар кўпроқ талаб қиламиз. Ҳуқуқ, эркинлик ҳақида кўпроқ гапирамиз. Бу ҳам аслида тўғри ва жуда адолатли. Чунки инсон ҳуқуқини қонунда ва амалда таъминлай олмаган, бунинг учун етарли кафолотлар яратиб беролмаган жамият адолатли жамият эмас.

Аммо бу ишнинг бизлар кўпинча унутиб қўядиган иккинчи жиҳати ҳам бор. Адолатли жамият қуриш учун энг аввало шу табаррук заминда таваллуд ва тарбия топган шахс, ўзини айнан шу юрт фарзанди деб билгувчи инсон ўз давлати, ўз халқи олдидаги, уни катта умидлар билан тарбия этган, вояга етказган жамият олдидаги бурчини адо этиши керак. Бу гап менга ҳам, сизга ҳам — барчамизга бирдек тегишлидир!

Содда қилиб айтганда, ҳар қайси фуқаро, ҳар бир раҳбар, ҳар биримиз: «Шу давлат, шу жамият менга нима берди?» деб эмас, балки: «Мен ўзим Ватанимга, элу юртимга нима бердим?» деб ўйлашимиз ва шу аҳда билан яшашимиз керак.

Агар шу улуғ фазилат барчамизнинг онгимиздан, қалбимиздан жой топса, муқаддас эътиқодга айланса, ана шундагина олдимизда турган буюк мақсадларга эришмоғимиз мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

БАНК ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ, ПУЛ-КРЕДИТ МУНОСАБАТЛАРИНИ БАРҚАРОРЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси, Давлат солиқ қўмитаси ва Ички ишлар вазирлиги билан биргаликда хўжалик юритувчи субъектлар томонидан амалга оширилаётган ҳисоб-китоб операциялари ва банк муассасалари томонидан касса операцияларини юритилишининг қонунийлигини мунтазам равишда танлаб текширсин. Қонун бузишлар аниқланган тақдирда тезкорлик билан қонунга мувофиқ чоралар кўрилсин.

5. Белгилаб қўйилсинки, банкка тушумларни нақд топширган юридик, жисмоний шахслар нақд пул маблағларини дарҳол ва чеклашларсиз оладилар.

6. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг ялпи пул массалари ўзгаришларининг чекланган миқдорларини йилнинг ҳар чорагида белгилаш бўйича таклифи маъқуллансин.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки:

ялпи пул массалари ўзгаришларининг тасдиқланган миқдорларига мувофиқ кредит ва нақд пул эмиссиясини қатъий чекласин;

халқ хўжалиги тармоқларини ўчун имтиёзли кредит ресурсларини марказлаштирилган тартибда беришни тўхтатсин, иловада кўрсатилган тармоқлар бундан мустаснодир, бунда йиллик даромаднинг ҳисоб ставкаси камида 50 фоиз миқдорида белгилансин.

7. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисига, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларига тегишли ҳудудларда пул муомаласининг аҳволи ва эмиссиянинг қисқартилиши учун шахсий масъулият юклансин.

8. Банк компьютер тизимини яратиш учун Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги республика валюта фондидан Марказий банк ҳисоб-китобларига мувофиқ қайтариб бериш асосида зарур валюта маблағларини, Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги эса тегишли алоқа каналини ажратсинлар.

9. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Марказий банк барқарорлаштириш жамғармасини яратиш ҳамда миллий валюта курсини сақлаб туриш чора-тадбирларини таъминлаш мақсадида бир ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг олтин-валюта заҳираларини шакллантириш ҳамда улардан фойдаланиш механизмини ишлаб чиқсинлар.

10. Мулкчилик шаклидан қатъи назар, корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар томонидан собиқ СССР таркибига кирган давлатлар субъектлари билан савдо-сотиқ операцияларидан олинган тушумнинг 15 фоизини Марказий банк белгиланган курс бўйича республика валюта фондига сотилишининг мажбурийлиги белгилаб қўйилсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида таклифлар киритсин.

12. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазир ўринбосари Б. С. Ҳамидов ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқаруви раиси Ф. М. Муллажонов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 18 март.

Вазирлар Маҳкамасининг қарорига илова

ИМТИЁЗЛИ КРЕДИТЛАР ОЛАДИГАН ВАЗИРЛИКЛАР, ИДОРАЛАР, КОНЦЕРНЛАР ВА УЮШМАЛАРНИНГ РЎЙХАТИ

Вазирликлар, идоралар, корхоналар ва ташкилотларнинг номи	кредит бериш мақсади
	республика ташқарисидан қуйидагиларни олиб келиш учун:
«Ўздонмаҳсулот» давлат концерни	дон
«Ўзбекбирлашув»	гўшт, қанд-шакар
«Ўзбексавдо» давлат уюшмаси	гўшт, қанд-шакар
«Ўзкооптайёрловсавдо» бирлашмаси	гўшт, дон
«Ўзгўштсутсаноат» давлат уюшмаси	гўшт
«Қизилқумнодирметаллолтин» давлат концерни	қувватларни кенгайтириш учун
Ёқилғи-энергетика комплекси	газ узатиш тармоқларини, нефтни қайта ишлаш заводларини маблағ билан таъминлаш учун
Молия вазирлиги	Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши тасдиқлаган доирада бюджетнинг камомадини қоплаш учун

ЎЗБЕКИСТОН НАВРЎЗ ОҒУШИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Наврўз» деб номланган ашула ва рақсли улкан композиция шу тарзда ижро этилганда бу ажиб кайфият томошабинларга кўчади.

Наврўз шодиёналари ўтаётган майдондан оқиб ўтадиган ариққа чархпалаклар ўрнатилган. Уларнинг мўндисидан сув оқиб тушмоқда. Бу ҳам баҳорнинг бир белгисидир. Ариққа сув келса, деҳқоннинг иши юришади. Раққосаларнинг зилол тусли алвонлари Ўзбекистоннинг икки азим дарёсида сув тўлиб оқаётганлигини эслатади. Томошабинлар оқимида шу сув қувончига маҳлиё бўлиб турган деҳқон қизи Жиғагул Турсинованинг қувончи ҳам бир олам. У Қорақалпоғистоннинг «Дарсан» хўжалигида бўлим бошлиғи бўлиб ишлайди. Чинакам деҳқон қизи. У сабзавот ва картошка етиштириш билан шуғулланади.

— Бу йил қиш фасли яхши ўтди. Назаримда сув мўл бўлади, деб ўйлайман. Менинг Қорақалпоғистон диёримга сув ҳам ҳаводек керак. Бугунги шодиёнага Қорақалпоғистондан муносиб бир давра бўлиб келганмиз. Наврўздан бир талай завқ олдик. Ҳаммамиз 1994-деҳқончилик йилини яхши ўтказишга бел боғлаганмиз.

Раҳми Чугурчи, Истамбул шаҳри маданият бошқармасининг бошлиғи:

— Улуғ ўзбек халқига қардошлик байрам саломини йўллайман. Мен маданият арбоби бўлганлигим учун ҳам Туркиядан қардош ва қондош Ўзбекистонга Наврўз айёмини кўриш учун махсус йўлланма билан келдим. Диёрингизга биринчи бор марҳамат этишим. Ҳазрат Алишер Навоий ёдгорлиги майдонига қадам қўйганлигимдан бошим осмонга етди. Бу майдон узра бўлаётган тантана мен ўйлагандан ҳам зиёда бўляпти. Касбим ва бу ерда олган завқимдан келиб чиқиб, ўзбек халқи меҳнаткаш бўлиши билан бирга катта истеъдодли санъаткор халқ ҳам экан, дейман. Ана шу санъат ва унинг жозибаси деҳқонга куч-қудрат ва шижоат ато этади. Байрам жуда зўр тайёрланган.

21 март менинг Туркиямда янги йилнинг бошланиш кунидир. Унинг қувончлари ўзбекча «Наврўз» билан ҳам пайвандланиб кетяпти. Ўзбекистон санъат усталари Туркияда Наврўз томошаларини намойиш этишмоқда. Бу алоқалар қардошлигимизнинг ёрқин нишонасидир.

Улкан саҳнага навбатма-навбат «Баҳор», «Шодлик», «Лазги», «Зарафшон», «Ўзбекистон», «Тановар» каби ашула ва рақс бадиий жамоалари ва республика санъат даргоҳларининг етук яккахонлари Тошкент шаҳар туманларининг энг яхши ҳаваскорлик жамоалари билан ҳамкорликда Деҳқон байрами сюитасини ижро этадилар.

Тошкент шаҳар маҳаллаларининг вакиллари Ўзбекистоннинг турли вилоятларидан келган вакилларга пешвоз чиқишади. Улар орасида куни кеча Президентимиз Фармонига биноан «Соғлом авлод учун» ордени билан тақдирланган бахтиёр ватандошларимизни кўрамиз.

Наврўз— халқ байрами. Шу боис саҳнага кетма-кет барча вилоятлардан келган фольклор-этнографик гуруҳлари халқ ижодидан намуналар ижро этишади. Сурхондарёликларнинг қип-қизил либосларидан, хоразмликларнинг ўйноқи рақсидан, фарғоналикларнинг шўхшон қўшиқларидан ажратиб олиш мумкин эди. Ҳар бир вилоят вакиллари ўз удумлари, ҳаёт тарзларига хос куй-қўшиқларини ижро этишади. Тантаналар дебочаси байрамнинг барча қатнашчилари иштирокида шоир Азим Суюн сўзи билан «Наврўз Алёри» деб аталган ашулали, рақсли, театрлаштирилган ўлкан томошани ижро этиш билан якун топади.

Сўнгра томошабинлар майдоннинг турли нуқталари бўйлаб сайру саёҳатни бошлашади. Халқ ҳунармандлари ясаган антиқа буюмлар кўргазмаси, қўклам таомлари тортилган дастурхонлар меҳмонларга мунтазир. Тўртта мўваққат саҳнада эса вилоятлардан келган ҳаваскор санъаткорлар чиқиш қиладилар.

Халқлар дўстлиги саройининг олд томонидаги майдонда турли миллатларнинг маданият марказлари Наврўз Ўзбекистонда чинакам байналмилал шодиёна эканлигини кўрсатиб турарди.

Мустақиллик майдони шу куни азиз болажонлар ихтиёрига берилиб қўйилди. Бу ерда тайёрланган сумалак, ҳалим, кўк сомса каби тансиқ таомларни истеъмол қилган кичкинтойларнинг азалий қадриятларимизга меҳри-муҳаббати янада ошган бўлса ажаб эмас. Байрам учун мослаб ўрнатилган саҳналарда ҳам болалар дасталари чиқиш қилдилар. Республика қўғирчоқ театрининг санъаткорлари кун давомида ўз бисотларидаги энг яхши томошаларни мувақкат саҳналарда ижро этишди. Болаларнинг техника ижодкорлиги кўргазмалари катталарни ҳам қизиқтириб қолди.

Амир Темур хиёбонида Наврўз ҳар қачонгидан бошқача нишонланди. Чунки олисларни кўзлаб турган соҳибқирон бобомиз бу жойга «келгандан буён» биринчи бор Наврўз байрами ўтказилди. Ўзбекистоннинг таниқли хонанда ва созандалари ҳайкал пойдаги саҳнада ажойиб куй ва қўшиқлар ижро этишди. Худди шу ерда Ўзбекистон телерадиокомпаниясининг мақомчилари дастаси, «Тановар» халқ рақс дастаси, «Дуторчи қизлар»дастаси ва бошқа машҳур жамоалар ҳамда санъаткорлар ўз ижроларини намойиш этдилар.

Сайилгоҳ кўчаси кеча ўз номига жуда-жуда мос бўлди. Бу ер ўзбек миллий таомларининг чинакам кўргазмасига айланди. Бу ердаги саҳналарда ҳам Наврўз васфи, баҳор мадҳияси. Ана шундай тароватли ва мафтункор манзарани пойтахтимизнинг Алишер Навоий номли катта опера ва балет театри майдонида, Хадра майдонида. «Туркистон» саройининг ёзги биносида ва яна жуда кўплаб гавжум масканларида кўриш мумкин. Шу куни баҳор ва уйғониш байрами кўнгилларга сурур бағишлади. Тантаналар алламаҳалгача давом этди.

Шуҳрат ЖАББОРОВ,
Абдулла ПЎЛАТОВ,
«Ўзбекистон овози»нинг мухсус мухбирлари.

Алишер Навоий ёдгорлиги майдони кеча ҳар қачонгидан яшнаб кетди. Фотомухбиримиз Абдувоҳид ТУРАЕВ ушбу тасвирларни байрам авжига чиққанда суратга олди.

• Самарқанд

Бундан роппа роса 125 йил муқаддам чор ҳукумати қўшинлари Самарқанднинг шимолий дарвозасига ҳужум бошлаган эдилар. Бугун эса ана шу тарихий масканда, яъни Чўпонота қирларида самарқандликлар мустақиллигимизнинг учинчи Наврўзини нишонладилар. Бугун Чўпонотада тўплар садоси эмас, карнайлар овози янграмоқда. Энг муҳими, кишилар қалбида юртимизга, унинг келажагига юксак ишонч барқ урмоқда.

Самарқандда Наврўз ўзгача шукуҳ билан жамол кўрсатди. Йил бошидан буён вилоятда 128 та иншоот ишга туширилди. 30 миллион туп дарахт ниҳоллари ўтказилди. Кеча вилоят раҳбарлари ва жамоатчилик вакиллари биргина Самарқанд шаҳрининг ўзида ўнлаб маданий, маиший бинолар ва савдо шохобчаларини ишга туширишда қатнашдилар. Травматология шифохонаси, диагностика лабораторияси, 19-мактабнинг қўшимча биноси, «Тойота» савдо дўкони, «Сайҳал» меҳмонхонаси, «Самарқанд» автовокзалининг саломатлик маркази шулар жумласидандир.

Асосий тантаналар Чўпонота мавзесида бўлди. Қисқа давр ичида бу ер чинакам жаннатмакон масканга айланди. 50 минг туп мевали дарахтлар ўтказилди. 2 километр узунликдаги темир панжарали деворлар тикланди. Умуман 200 гектарлик боғ яратилди. Бу ерга ташриф буюрганлар куртак отган дарахтларни, кафтдек равон йўлакларни кўриб чин дилдан қувонишди. Дарвоқе, бу юмушлар бутун вилоят аҳлининг иштироқида ҳашар йўли билан амалга оширилди. Ҳадемай тепаликнинг энг баланд қисмида халқ қаҳрамони Спитаменга ҳайкал ўрнатилади. Наврўз тантаналарида вилоят ҳокими П. Абдураҳмонов тўпланганларни умумхалқ байрами билан қизғин муборакбод этди. Барча авлод вакиллари, турли касб соҳиблари дил изҳори айладилар. Томошагоҳда намойиш этилган «Наврўз» саҳна театри тўпланганларни янада ҳушнуд этди. Режиссёр Равшан Ёриев раҳбарлигида саҳналаштирилган бу томоша Наврўзнинг бутун мазмун моҳиятини ўзида акс эттирган. Унда Самарқанднинг таниқли арбоблари-ю ижодкорлари, ҳунармандлари-ю санъаткорлари меҳнати ҳам мужассамлаштирилган.

Хуллас, Чўпонота боғри қуёшнинг саховатли нурларидан, баҳорнинг муаттар эпкинларидан, кишиларнинг она юртга, эртанги кунга бўлган ишончларидан, садоқатларидан янада тароватли, кўркам бўлиб кетди.

Фармон ТОШЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН

Қорақалпоғистонда халқ сайллари байрами кунларида қуёш чиқиб, об-ҳаво бирданига исиб кетди. Нукус шаҳар кўчалари, хиёбонлари, маданият ва истироҳат боғлари байрам либосида.

Наврўз байрами дебочасида «Нукус» меҳмон хонасининг олдидаги майдончада, Мустақиллик майдонида томошабинларга улкан концертлар кўрсатилди. 21 март куни эрталаб Қорақалпоғистон кўчаси бўйида Нукус шаҳар спортчиларининг Наврўз эстафетаси, «Нукус» меҳмонхонаси олдидаги майдончада «Наврўз—94» миллий спорт турлари бўйича мусобақалар ўтказилди.

Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши раиси Убайниёз Аширбеков Наврўз байрами қатнашчиларини ва улар орқали республика меҳнаткашларини чин қалбдан табриклади, ишларига муваффақиятлар тилади.

Кечқурун шаҳарнинг хиёбонларида, марказий кўчаларида оммавий халқ сайллари давом этди. Худди шундай байрам тантаналари, спорт мусобақалари, Тўртқўл, Жўйайли, Қўнғирот, Чимбой, Мўйноқ ва бошқа шаҳар ва туманларда давом этди.

Рейимбой ЕШИМБЕТОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Наманган

21 март тонг саҳардан Наманган марказидаги Бобур номли боғда тантаналар бошланди. Бу ерда минг бир хил таомлар, гуллар, байрам либослари, ҳунармандчилик турлари, истиқлол туфайли қайтарилган қадриятларимиз намойиш этилди. Биз бу ҳақда кўп ёзганмиз. Яхшиси вилоятнинг олис туманларидан бири Учқўрғонда айём қандай ўтганидан ҳикоя қилайлик.

Туман марказидаги маданият саройида миллатлараро муносабатлар ҳамда миллий урф-одатларни тиклаш мақсадида меҳнат жамоалари ўртасида дастурхон безаш бўйича танлов бўлди. Дон маҳсулотлари комбинати биринчи, деҳқон бозори жамоаси ва пахта тозалаш заводлари иккинчи, учинчи ўринни олдилар.

Учқўрғон шаҳри марказий кўчаларида элимизнинг қаҳрамони Насриддин Афанди одамларни базмга чорлади. Санъаткорлар, дорбозлар, полвонлар, мақсарабозлар, ошпазлар, савдо ходимлари ўз иқтидорларини намойиш этишди. Унутилаётган тарихий урф-одатларни тиклаш бўйича тадбирлар уюштирилди. Биргина Қайқи қишлоғида 26 жойда Наврўз нишонланди. Тантаналарда қўшни Қирғизистон республикасининг Қорақўл, Тошкўмир шаҳарлари, «Қизилжар» давлат хўжалиги вакиллари иштирок этишди.

Раҳимжон ИРИСОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

СЕН УНГА БИРНИ БЕРСАНГ...

Республикамизга баҳор шабадаси билан халқимизнинг миллий байрамларидан бири Наврўзи олам кириб келди. Ҳар галгидек, бу йил ҳам унга катта тайёргарлик ишлари олиб борилди.

Собир Раҳимов туманн аҳли ҳам Наврўз арафасида ободонлаштириш ишларини кенг миқёсда олиб бордилар.

Юнь-Те-Ен бошчилигидаги «Чунь-Ан» хайрия жамияти, машинасозлик касаба уюшмаси марказий қўмитаси ҳам ўзларининг моддий ва маънавий ёрдамларини аямаганликларини таъкидлаш жоиздир.

Шу билан бир қаторда туманидаги бир қатор маҳаллаларда республикамиз Президенти, Ўзбекистон ХДП Раиси И. А. Каримов Фармонларини изчил бажаришга қаратилган тадбирлар ўтказилди. Улуғ айём арафасида «Ачиабод» ҳамда Наби Жабборов маҳаллаларида Ўзбекистон ХДП бошланғич ташкилотлари тузилди. Дастурхонларга ош тортилди. Сўзга чиққан партия фахрийси, «Ачиабод» маҳалла оқсоқоли Расул Раҳмонов, Ўзбекистон ХДП Собир Раҳимов туман кенгашининг биринчи котиби Шуҳрат Асамов, туман ҳокими муовини Н. Абдужабборовлар «Наврўз» байрамининг тарихи ва моҳияти, Президент томонидан олиб борилаётган одил сиёсат ҳамда ЎзХДПнинг омма ўртасидаги вазифалари ҳақида гапирдилар.

Наби Жабборов маҳалласи ҳам умумхалқ байрами муносабати билан дастурхонларни баҳор таомлари безади. Шу куни маҳаллада яшовчи 8 нафар кишига туман кенгаши биринчи котиби Ўзбекистон ХДП билетларини топширди.

Эркин ЭСИРГАДИЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

СУРАТЛАРДА: байрам тантаналаридан лавҳалар.

К. УСМОНОВ олган суратлар.

ҳам бўлиш ота-боболаримиздан қолган азалий урф-одатлардан ҳисобланади. Ўзбекистон ХДП Собир Раҳимов тумани кенгаши ҳам айёмни юқори савияда ўтказиш мақсадида чора-тадбирлар белгилаб олдилар. Улар ўз фаолиятида асосий эътиборни Ўзбекистон ХДП Дастуридан келиб чиққан ҳолда туман ҳудудидаги барча турар жойларда, маҳаллаларда ҳамда ишлаб чиқариш корхоналарида яшаб, меҳнат қилаётган аҳолининг кам таъминланган, ночор қисмини иқтисодий жиҳатдан ҳимоя қилишга қаратмоқда.

Туман кенгаши ташаббуси билан 80 нафар етим болага байрамга бағишлаб хайр-эҳсон тадбири ўтказилди. Бу тадбирни ўтказишдаги барча харажатларни «Знё» муҳандис-техник корпорацияси ўз зиммасига олди. Унинг раҳбари Абдусамат Халилов бошчилигида болаларга бир пиёла чой устида меҳр-мурувват кўрсатилди. Улар катта концерт дастурини томоша қилишди. Шунингдек, жажжиларга қимматбаҳо совғалар улашилди.

Тумандаги 24-болалар уйида пойтахтимиздаги болалар уйларида тарбияланаётган 8 нафар ўғил болаларнинг суннат тўйи бўлиб ўтди. Хуллас, «Сен унга бирини берсанг, худо сенга мингини беради» деган нақлга амал қилиб ўтказилган хайрли тадбирлар кўп бўлди.

Бундан ташқари, туман кенгаши ташаббусини қўллаб-қувватлаган Тошкент «Миконд», «Компрессор», ва чинни заводлари, озиқ-овқат савдо идораси, Жаноб Омин, илоҳо Наврўздан келаси Наврўзларгача соғ-саломат етайлик! Деҳқончилигимизга қут-барака, юртимизга осойишталик юртбошимизга куч-қувват берсин!

Наврўз кунлари Аллоҳдан нимани тиласанг, ижобат бўлади, дейишади. Шунинг учун бугун хўжалик аҳлининг ҳам, яқин-йироқдан келган меҳмонларнинг ҳам тилаклари жуда кўп. Лекин шундай шодиёна кунларда кишилар ўз-ўзларига ҳисоб бермай ҳам туролмайдилар. Шу сабаб бирлашма чўлқуварлари ўтган Наврўздан ҳозиргача қилган ишларини сарҳисоб этишмоқда.

Ўтган йили жамоа учун катта ютуқлар йили бўлди. Улар юз берган табиий офатлар ва барча қийинчиликларга қарамай, режадаги 8200 тонна ўрнига 8400 тонна пахта етиштирдилар. Қишлоқ хўжалигининг бошқа барча тармоқлари бўйича ҳам белгиланган режаларини ошириб бажардилар. Биргина пахтачиликдан 1 миллиард 170 миллион сўм, бошқа соҳалардан қариб ярим миллиард сўм фойда олдилар.

Наврўз арафасида бирлашма маъмурияти ва касаба уюшмаси қўмитаси ана шу даромад ҳисобидан кам таъминланган 20 оиланинг ҳар бирига 50 минг сўмдан ёрдам пули ва бепул гўшт тарқатди. Боқувчисини йўқотган ва кўпболали оилаларга, ёлғиз оналар ҳамда ногиронларга ҳам шундай мурувват кўрсатилди.

Йилнинг сарҳисоби шундай кўнгилли ва саховатли. Бундай жамоа бугун қанчалик шодланса, ўйнаб-кулса, арзийди. Бу ўйин-кулгуни вилоятдан келган «Сангзор» бадиий дастаси санъаткорлари бошлаб беришди. Улар чўлқуварлар ҳузурида катта байрам дастурини намойиш этдилар.

Санъаткорлар хизматни давом эттираётган бир пайтда даланинг бошқа қисмида томирларида чексиз куч-ғайрат айланиб турган юзлаб чавандозларга фотиҳа берилди. Мусобақага биринчи совринни 1-ширкат жамоаси тикдилар. Улоқни чортоқдан маррага элтиш — 50 минг сўм, у ёқдан қайтиб олиб келиш — 50 минг сўм.

Бирлашма чўлқуварлари йилбошини шундай шоду-ҳуррамлик билан, эсда қоладиган тарзда байрам қилдилар. Бирлашма директори Худойқул Холбеков ва ХДП бошланғич ташкилоти котиби Маҳкамбой Уроқбоевлар бирлашма фаоллари билан биргаликда шу куни деярли ҳар бир оила ҳамда ҳар бир фуқародан ҳол сўраб чиқдилар, қўлларидан келган ёрдамларини бердилар.

Келдиёр ЖУРАҚУЛОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

СУРАТЛАРДА: Наврўз тантаналаридан лавҳалар.

Муаллиф олган суратлар.

ЭЗГУЛИККА ПЕШВОЗ

Жиззах вилоятининг Дўстлик туманидаги Қосим Раҳимов номли ижара ширкатлари бирлашмасидамиз. Бугун ҳамма кенгликларда, шу жумладан бу ерда ҳам Наврўз нишонланмоқда, йилбоши тантана қилинмоқда. Чўлқуварлар бир-бирларини самимий муборакбод этишади, тоза тилаклар тилашади. Давраларга қўшни хўжаликлардан ва туманлардан ташриф буюраётган меҳмонларга лутф кўрсатишади.

— Наврўз, — дейди туман ҳокими Қулмирза Қамбаров фотиҳага қўл очиб, — ҳосиятингдан ўргилай! Одамлар бошини қовуштирасан, узоқ-яқиндагиларни дийдор кўриштирасан. Сен туфайли дилларда эзгу ниятлар, орзу тилаклар уммони жўшади.

МЕҲР УЛАШАДИГАН КУН

«Маҳалла» хайрия жамғармаси Қумқўрғоқ туман бўлинмаси бу йилги Наврўз арафасида биринчи бор таниқли спортчи Ҳайит Хўжақулов хотирасига бағишлаб ўтказиладиган анъанавий вилоят шахмат мусобақаларини уюштиришга бош қўшди. Бу мусобақа Хўжақулов ишлаган Қумқўрғондаги 1-мактабда ўтказилди. Ғолибларга қимматбаҳо эсдалик совғалар, пул совринлари топширилди.

Олимжон УСАНОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Бугун—Мирзо Улуғбек таваллуд топган кун

Шарқда риёзиёт (математика), фалакиёт (астрономия) ва тарих илми тараққиётига улкан ҳисса қўшган буюк аллома илм, маданият ҳомийси ва доно давлат арбоби ҳижрий 796 йил жумоли ул—аввал ойининг 19-куни (милодий 1394 йил 22 март) куни улуғ бобоси Амир Темурнинг Ироқи Ажам ва Озарбайжон устига қилган беш йиллик уруши пайтида Султония шаҳари (Эрон Озарбайжони)да таваллуд топди.

ФАЛАКИЁТ СУЛТОНИ

Улуғбек турк-мўғул халқлари ўртасида амалда бўлган тартиб-қоидага биноан бобоси Амир Темур ҳузурида тарбия топди. Уни ҳазрат соҳибқироннинг суюкли ва мўътабар хотини Сарой Мулкхоним (Бибихоним) тарбия қилди.

Амир Темур зийрак набираларига яхши тарбия бердилар. Улуғбек тўрт ёшга тўлганда унга махсус муаллимлар — хат-саводини чиқариш учун бир муаллим ва фикр-хотирасини кенгайтириш учун яна бир муаллимни унга бириктириб қўйдилар. Тарихий манбаларда ана шу икки муаллимидан бирининг номи — Қиссахон Ҳамза ибн Али Тусийнинг номи сақланиб қолган. Хатсаводини чиқариб олгандан кейин Улуғбек мадрасада таълим олди. Ундан ташқари, махсус муаллимлар унга давлатни бошқариш ва ҳарб илмларини ўргатдилар.

Мирзо Улуғбекнинг илмий камолотга етишида Амир Темур саройида хизмат қилиб турган олимлар ва Ҳазрат соҳибқирон бой кутубхонасининг роли ҳам катта роль ўйнади.

Улуғбек қирқ йил (1409—1449) мобайнида отаси Шоҳруҳнинг амри билан Самарқандда туриб Моваройуннаҳрни идора қилди. Лекин у тарих саҳифасида икки буюк иши билан қолди.

Биринчиси, бор куч ва имкониятини мамлакатини обод қилишга, халқнинг турмуш-турмушини яхшилашга сарфлади. У авваламбор бобоси даврида Самарқанд, Кеш ва бошқа шаҳарларда тамомланмай қолган қурилиш ишларини (Шоҳи Зинда, Гўри Амир, Кешдаги «Кўк гумбаз» ва бошқалар) охирига етказди. Ўзи ҳам бирмунча муҳташам ва зарур бинолар қурдирди. Самарқанд, Бухоро ва Ғиждувондаги уч олий мадраса, Самарқанд Регистонида Мирзойи карвонсаройи, ўша ерда яна ҳаммом, Пуштайи Қўҳақдаги муҳташам чорбоғ (Боғи майдон) шулар жумласидандир. Мирзо Улуғбекнинг бу йўлдаги катта хизматларидан бири— бу 1424—1428 йиллар орасида Самарқанд шаҳарида бино қилдирган расадхонадир. Расадхона ва унда олиб борилган кузатув ишлари нафақат Моваройуннаҳрда, балки бутун дунёда фалакиёт илми ривожига жуда катта ҳисса қўшди.

Иккинчиси, ўзининг ижтимоий-сиёсий фаолиятини эл — юртнинг тинчлиги, осойишталиги, меҳнаткаш халқнинг турмуш шароитини яхшилашга қаратди. Бунинг учун биринчидан қирғинбарот урушларга барҳам берди, иккинчидан, зироатчилик ва ҳунармандчилик ривожланди, солиқ тизими тартибга келди ва пул ислоҳоти ўтказилди. Унинг даврида Моваройуннаҳрнинг Хитой, Ҳиндистон, Туркий, Арабистон ва ҳатто Оврупо мамлакатлари билан савдо ва маданий алоқалар ривож топди.

Улуғбекнинг учинчи ва катта хизмати Шарқ халқларининг илм-фан ва маданият тараққиётига қўшган улкан ҳиссасидир.

Олимдан бизга уч муҳим асар: «Зижи жадиди Қўрагоний», «Тарихи арбаъ улус» ва математика ҳамда сферик астрономиянинг баъзи масалаларига бағишланган бир рисола мерос бўлиб қолди.

Улуғбек ўз атрофига Қозизода Румий, Ғиёсиддин Жашмид Кошоний, Али Қушчи каби 70 дан ортиқ катта олимларни тўплаб, уларнинг турмуши ва илмий фаолияти учун керак бўлган шарт-шароитлар яратиб берди, уларнинг илмий ишларига раҳнамолик қилди. Бунинг самараси ўлароқ риёзиёт, фалакиёт, фиқҳ, тарих, адабиётга оид жуда кўп қимматли асарлар яратилди. Бу асарлар бугун ҳам ўз қимматини йўқотмаган.

Мирзо Улуғбекнинг юртимиз равнақи ва илм—фан ва маданият ривожига қўшган катта ҳиссаси муносиб қадрланмоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти 1994 йилни Улуғбек йили деб эълон қилди, мана шу 1994 йилда улуғ олим ва маърифатпарвар давлат арбобининг таваллуд топганига 600 йил тўлиши санасини бутун дунё кенг қўламда нишонлайдиган бўлди. Мирзо Улуғбек ва унинг қўл остида ижод қилган олимларнинг илмий меросини ўрганиш, чоп этиш, Мирзо Улуғбек хотирасини абадийлаштириш борасида республикада катта ишлар амалга оширилмоқда. Олимнинг «Зижи жадиди Қўрагоний» асари ўзбек тилида чоп этилмоқда, унинг «Тарихи арбаъ улус» китоби эса яқинда босмадан чиқди. Олимга Тошкентнинг чиройли ва обод ерларидан бирида — Академиклар шаҳарчасида ёдгорлик ўрнатилди.

Бўривой АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси мухбир-аъзоси, тарих фанлари доктори, профессор.

23 март—Жаҳон метеорология куни

Ҳавонинг авзойи ҳақида гап кетганда кексаларимиз худонинг куни-да, деб қўяқолишади. Ваҳолонки, ҳар кунги ҳафталик ва узоқ муддатли об-ҳаво маълумотларини тўплаш учун жаҳоннинг турли бурчакларида хизмат қилаётган илм аҳли ўзаро камарбасталик қиладилар. Маълумки, жаҳон метеорология куни 1961 йилдан бери нишонлаб келинмоқда. 1950 йилнинг 23 мартида эса жаҳон метеорология конвенцияси ва жаҳон метеорология ташкилоти БМТга қарашли давлатлараро ихтисослаштирилган ташкилот мақомини олган.

ОБ-ҲАВОНИ БИЛИШ ОСОНМИ?

Ўзига хос бу сананинг ҳар йилги мавзу ва шиори ҳам ўзгариб туради. Бу йил эса метеорологлар ўз байрамларини «Об-ҳаво ва иқлимни кузатиш» шиори остида нишонладилар. Қадим замонлардан бери инсоният ўзини қуршаб турган муҳитга, хусусан об-ҳаво ва иқлимга оид илмга катта қизиқиш билан қараб келади. Дунё миқёсида атроф-муҳит, об-ҳаво ва сув ресурсларини кузатиш ва унинг ўзгариб туришини ўрганиш инсон ҳаёти учун муҳимлиги эндиликда сир эмас. 1853 йилда метеорология бўйича халқаро ҳамкорлик ва денгизларда ҳаёт хавфсизлигини таъминлашга дахлдор давлатлар раҳбарлари кенгашида океанларда метеорологик кузатишлар дастури ишлаб чиқилганди. Вақт халқаро метеорологик ташкилот таъсис этиш зарурлигини тақозо этди ва бу хайрли иш 1873 йили амалга оширилди.

Ўзбекистондаги бош гидрометеорология станциясига қарашли махсус кузатиш тармоқлари 400 га яқин жойда бўлиб, уларнинг баъзилари Мошқудуқ, Қулқудуқ каби бориш қийин бўлган чўлларда ва Абрамов, Северцев музлиги каби қўл етмас жойларда жойлашган. Айрим станциялар ўзининг бир асрли саналарини нишонлаган. Хусусан, Тошкент станцияси барпо этилганига 127 йил тўлган бўлса, Самарқанддагисига 124 йил бўлди. Наманганда 116, Фарғонада 114, Жиззах ва Қўқон 113 ҳамда Бухорода 103 йилдан бери метеорологик станцияларимиз фаолият кўрсатиб келмоқда.

Тошкент—жаҳон об-ҳаво хизмати тизимидаги 29 регионал махсуслаштирилган метеорологик марказларнинг бири ҳисобланади, дунё миқёсидаги телетармоқлардаги алоқаларнинг минтақавий тугуни бўлиб турибди. Тошкентда Марказий Осиё, Яқин Шарқ, Россиянинг Осиё қисмини ўз ичига олган катта ҳудуддан маълумотлар тўпланиб, қайта ишланади.

Ҳар кунги об-ҳавони кузатиш, таҳлил этиш иқлим ўзгарувчанлигини ўрганишнинг бошланиши ҳисобланади. Бу маълумотлар баъзи қарорларни қабул қилишда назар бобининг таваллуд топганига 600 йил тўлиши санасини бутун дунё кенг қўламда нишонлайдиган бўлди. Мирзо Улуғбек ва унинг қўл остида ижод қилган олимларнинг илмий меросини ўрганиш, чоп этиш, Мирзо Улуғбек хотирасини абадийлаштириш борасида республикада катта ишлар амалга оширилмоқда. Олимнинг «Зижи жадиди Қўрагоний» асари ўзбек тилида чоп этилмоқда, унинг «Тарихи арбаъ улус» китоби эса яқинда босмадан чиқди. Олимга Тошкентнинг чиройли ва обод ерларидан бирида — Академиклар шаҳарчасида ёдгорлик ўрнатилди.

Бўривой АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси мухбир-аъзоси, тарих фанлари доктори, профессор.

ХАЙРИЯ—МЕҲР УЙҒОТАР

Бу сафар ҳам Наврўзи олам ҳур мамлакатимизга бир олам янгиликлар олакелди. Тошкентдаги янгликларга шаҳарнинг миллионлаб аҳолисигина эмас, темир йўл орқали келган минглаб меҳмонлар ҳам гувоҳ бўлишди. Ўзбекистоннинг шимолий дарвозаси — Тошкент марказий темир йўл вокзали биқинидаги «Наврўз» кафесида ёзилган катта дастурхонга шаҳарликлар билан бирга, шаҳарнинг юзлаб меҳмонлари ҳам ташриф буюришди.

Чиндан Наврўз янгиликлар олакелди. Ҳур ўлкада мустақилликни мустаҳкамлайдиган янги кунининг қуёши чиқди. Тонг саҳардан наъра тортган карнай-сурнайлар садоси кун билан туннинг тенг келган сонияларидан баралла дарак берди. Янги кунимиз эл-юртга тинчлик, тотувлик, қутбарака олиб келгани рост бўлсин.

Янги кунининг, янги йилнинг бошланиши жарчиси бўлган айни Наврўз табиатни ҳам яшартиради, яшнатади. Деҳқончилик юмушларига омил бахш этди. Деҳқончилик, умуман яратувчилик ишлари худди шу кунлардан бошланадики, бу мамлакат раҳбарияти ишлаб чиққан иқтисодий соҳадаги тадбирларнинг амалга оширилишига хизмат қилади. Тошкентнинг шимолий дарвозаси майдонидаги Наврўз тантаналарида ваъз айтиб, Қуръон тиловат қилган Моваройуннаҳр мусулмонлари диний идораси раиси, муфтий Ҳожи Мухторхон Абдуллоҳ ўғли йиғилганларни поклиққа, ҳамкорликка, ҳалоллиққа чорлади ва хайр-эҳсон одамларни бир-бирига яқинлаштиради, кишиларда меҳр-оқибат уйғотади, деб таъкидлади. Сўнгра тўкин дастурхонга баҳорнинг таниқ таоми — ҳалим тортилди.

— Меҳмон кутиш ҳам Наврўз табиатига хос тадбир. Бундай дастурхонни Ўзбекистонда мустақиллик ўрнатилгандан буён очиқчасига муттасил ўтказиб келяпмиз, — деди «Наврўз» кафеси раҳбари Худойберди Ҳасанов. Бу йилги янгилик шуки, кафе давлат тасарруфидан чиқарилиб, хусусий корхонага айлантирилди. Бугун шаҳардаги болалар уйларидан бирида ҳам катта қозонда ош дамлаб тарқатдик.

Жўра ХОЛҚОСИМОВ.

МУШТАРИЙ МИННАТДОРЧИЛИГИ

«ДАРДИМГА ДАРМОНИМ...»

Бирор ерингиз оғриб, ҳаловатингиз йўқолса, аввало яратгандан дардингизга шифо сўрайсиз. Дунёда нима кўп, турли хасталиклар, инсонга худди канадек ёпишиб оладиган касалликлар кўп. Хуруж қилганда бемор кўзига дунё тор бўлиб кўринадиган шундай бир дард ҳам борки, уни ўз вақтида даволатмасангиз на оқат ея оласиз, на ухлайсиз, на жонингиз оромда бўлади. Жарроҳ тиғидан чўчимаган бемор тиш шифокоридан қўрқади. Дарддан форғ бўлиш мақсадида ўзича турли дори-дармон қилиб кўради. Ахир фойдаси бўлмагач, шифокорга мурожаат қилишга мажбур бўлади.

Оғриган тишни даволашда беморга азоб бермасликка интилувчи, ширинсухан шифокорлардан бири Обиджон Умаровдир. У мактабни битиргач, ўзи кўзлаган мақсади — шифокор бўлишга жазм қилди. Шу боис Тошкентдаги Йўлдош Охунбобоев номли тиббиёт билим юртининг тиш даволаш бўлимига ўқишга кирди. Бу ерда тажрибали устозлардан сабоқ олди. Назарий билимини амалда бажаришга киришган Обиджон шаҳримиздаги 8-поликлиникада тиш даволовчи шифокор бўлиб ишлай бошлади. Ҳа, дардига малҳам топган беморларнинг ўз халоскорига билдирган миннатдорчиликлари бу шифокор учун энг катта мукофотдир. Аскарлик кийимини оқ халатга алмаштирган О. Умаров шаҳримиздаги 35-поликлиникада, республика кўз касалликлари шифохонасида, 2512-автобазада, мана ниҳоят олти йилдирки, Акмал Икромов туманидаги ҳарбий комиссариатда шифокорлар сафида меҳнат қилмоқда. Қўли енгил тиш даволовчи шифокор биринчи тоифали врач. Бундай шифокорларга ҳеч қачон кўлингиз дард кўрмасин, дегимиз келади.

Абдулла ТОЛИП ўғли,
меҳнат фахрийси.

ХАБАР

Шу йил 20 март кечаси Тошкент вилояти Оҳангарон туманидаги Гўшсой посёлкаси яқинида кўчки юз берди, қурбонлар бор, битта уй вайрон бўлди. Кўчки оқибатларини тугатиш чоралари кўрилмоқда.

Фавқулодда вазиятлар бўйича республика комиссияси.

(«Ўзбекистон овози»нинг навбатдаги сони 26 март, шанба куни чиқади).

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН!

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни ва «Ўзбекистон овози» рўзномаси жамоаси «Овози тожик» рўзномасининг Бош муҳаррири Ш. Ниёзова онаси

Раиса Иброҳимовна РАҲМОНҚУЛОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги, соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси Яккасарой соғлиқни сақлаш бўлими, 5-шаҳар касалхонасининг бош шифокори, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган врач

Одилжон МУМИНОВнинг

бевақт вафот этганлигини билдириб, марҳумнинг оиласига, қариндош-уруғларига ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси уюшма аъзоси, шоир Йўлдош Эшбекка отаси

Эшбек ЭРНАЗАРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»
Бош муҳаррир: Азим СУЮН.

Таҳрир ҳайъати: Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Аслиддин БОЛИЕВ (масъул котиб), Знёд ДАВРОНОВ, Ислом ШОҒУЛОМОВ, Каримжон РИХСИЕВ, Миршароф МУҲСИМОВ, Олимжон НАЗАРОВ, Тўхтамурод ТОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Осиё бозори» иловаси учун масъул), Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти бўлими — 33-21-43.
Иқтисодиёт бўлими — 33-47-80, 32-54-27.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ бўлими — 33-54-55, 32-26-70.
Адабиёт, фан ва маданият бўлими — 33-07-20, 32-57-19.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-11-49, 33-76-04.
Ахборот ва спорт бўлими — 33-12-56, 32-55-16.
Тижорат, эълонлар — «Осиё бозори» редакцияси — 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.
Шароф Рашидов фонди — 33-34-69, 33-20-36.
Қабулхона — 33-65-45, 32-55-15.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Андижонда 5-27-11; Нукусда — 7-58,83;
Бухорода — 3-96-12; Қаршида — 3-25-79;
Гулистонда — 2-26-22; Қумқўрғонда — 52-624;
Жиззахда — 3-46-24; Самарқандда — 35-22-90;
Навоийда — 3-74-76; Урганчда — 6-72-60;
Наманганда — 6-43-43; Фарғонада — 6-37-16.

● Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.
Ҳажми 2 босма табоқ.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Г—791. тир. 87.259. топширилди—01.00.

Навбатчилар: Ҳ. ИКРОМОВ, Б. ҚУШМОНОВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083. ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «Буюк Турон» кўчаси 41-уй.